

احیای صنایع دستی ایران در صنعت پوشاک (خاتم)

*پگاه گیلکی نظامی

فارغ التحصیل مقطع کارشناسی رشته طراحی لباس از دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب - ایران / ۰۹۱۹۶۴۸۹۴۶۴

Email: gilakipehah@gmail.com

چکیده

هنر خاتم کاری از جمله هنرهای سنتی و ملی سرزمین ایران، که پیشینه آن با استناد به رحل چوبی موجود در موزه متروپولیتن به دوره ایلخانان باز می‌گردد. در تاریخ پر فراز و نشیب این هنر همواره شاهد آثار شاخص هستیم که زینت بخش موزه‌ها است یا به عنوان عنصر تزئینی در معماری، کنار دیگر عناصر خودنمایی می‌کند. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیلی به بازشناسی، بررسی تحولات بنیادی و نوآوری‌های خاتم کاری و بررسی جامع رنگ‌های به کار رفته در صنعت خاتم کاری پرداخته است. نتایج حاصل از مطالعات این پژوهش، ضمن معرفی آثار شاخص این هنر، همچنین به کارگیری صنایع دستی ایران در صنعت پوشاک کشور به منظور احیای صنایع دستی و پیشینه هنری آن در صنعت پوشاک به منظور حفظ هنر ایران زمین و نمایش فرهنگی است که روز به روز با واردات کشور های غربی تهدید می‌شود. همچنین مشخص شد که این هنر در تمام دوره‌های تاریخی خود اثری قابل توجه از خود برجای گذاشته است، شاید در برهه‌ای از زمان دچار کندی و رکود موقت شده باشد، اما توقف کامل نداشته و همواره به سوی کمال و شکوفایی تمایل داشته است. روش گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی و در نهایت تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری انجام پذیرفته است.

واژگان کلیدی

صنایع دستی ایران - صنعت پوشاک - خاتم

مقدمه

با توجه به میزان اهمیت هنر خاتم کاری در باب هنرهای سنتی و ملی و با استناد به آثار باقی مانده از این هنر، پرداختن به موضوع شناسایی و معرفی دوره های آن، حائز اهمیت می نماید. تحقیق در پی معرفی و تبیین آثار خاتم کاری دوره های مختلف و بیان مؤلفه های نوآوری در رنگ، استفاده از مواد اولیه و نقوش هندسی می باشد. با بررسی تحلیلی-توصیفی پیش رو، هنر خاتم کاری دوره های مختلف بررسی و در نهایت با استناد بر طرح، رنگ در پارچه و با توجه به سبک پوشش بانوان در دهه ۴۰ میلادی با توجه به حفظ شاخص های سبک پوشش افراد به عنوان طرحی ملی که در مقاله پیش رو بررسی (احیای صنایع دستی ایران در صنعت پوشاک "خاتم" شده است؛ در ابتدا تعریف هنر خاتم کاری (با استناد به منابع و فرهنگ های لغات) و همچنین تعریف نگارنده، تاریخچه کلی بیان شده است. سپس خاتم کاری دوره های مختلف و سپس بررسی رنگ های این صنعت ملی به صورت جامع اعم از نگارگری بررسی شده است. در ادامه، بر اساس نتایج به دست آمده، نگارنده می کوشد تا با این مطالعه تحلیلی-توصیفی گامی در راستای شناخت بیش از پیش این هنر سنتی و ملی بردارد.

فصل اول

(جایگاه خاتم در ایران)

۱- تاریخچه خاتم کاری

۱- تعاریف

در مورد معنا و مفهوم هنرمند "خاتم کار" و "هنر" خاتم "پرداخته شده است به تعاریف موجود در فرهنگها و کتابهای لغت: در لغت نامه ی دهخدا تعریف "خاتم"، "ذیل تعریف "خاتم ساز" و "خاتم کار" آمده است: خاتم ساز [ت] (نف مرکب) آن کهپاره های استخوان را در چوب با نقش و نگار بنشانند. خاتم سازی [ت] (حامص مرکب) عمل خاتم ساز. نشانندن پاره های استخوان با نقش و نگار در چوب. خاتم کار [ت] (ص مرکب) آنکه خاتم کاری کند. خاتم ساز. کسی که کار او خاتم کاری است. خاتمکاری [ت] (حامص مرکب) نشانندن استخوان در چوب با نقش و نگار. خاتم سازی. رجوع به خاتم بندی و خاتم سازی شود. خاتم بندی [ت] (حامص مرکب) عمل خاتم بند. خاتم کاری. رجوع به خاتم و خاتم کاری شود. [دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۳)]

در لغت نامه ی معین تعریف "خاتم" چنین آمده است: خاتم: ختم کننده. پایان، عاقبت. خاتم بستن: توسط عاج و استخوان شتر و غیره نقوش و گل هایی بر سطح چیزی ایجاد کردن؛ خاتم کاری کردن [معین، محمد، (۱۳۸۷)]

در دایره المعارف فارسی، تعریفی از "خاتم کاری و خاتم سازی" به این مضمون آورده شده است: [هنر آراستن سطح اشیا به صورتی شبیه موزاییک، با مثلث های کوچک در کنار هم نقش بندی می کنند. مثلث ها را از انواع چوب و فلز و استخوان می سازند. هر چه مثلث ها ریزتر و ظریف تر باشند، خاتم مرغوب تر است. در یک طرح خاتم، برای ساختن کوچکترین واحد هندسی، حداقل سه مثلث و برای بزرگ ترین آن، حداکثر چهارصد مثلث به کار می رود. [مصاحب، غلام حسین، (۱۳۴۵)]

به طور کلی هنر خاتم کاری مشتمل بر خاتم سازی و خاتم چسبانی است؛ شاید این تعریف به معنای اصلی و فعل کار نزدیک تر از بقیه تعاریف در منابع نامبرده باشد: خاتم سازی عبارت از برش، پرداخت و سوهانکاری مواد اولیه و کنار هم قرار دادن آنها بر اساس یک طرح هندسی به وسیله ی چسب و بستن آن ها با نخ و در نهایت تشکیل قلمه خاتم است. خاتم ساز برش های خاتم را از قلمه به دست آورده و در اختیار خاتم چسبان قرار می دهد. خاتم چسبانی نصب برش های به دست آمده از قلمه خاتم، روی اشیا چوبی به کمک چسب سرد یا سريشم گرم می باشد. خاتم چسبان پس از مراحل پرداخت، نوعی پوشاننده به عنوان محافظ مانند پلی استر روی اثر نهایی می باشد.

۱-۲ تاریخچه خاتم کاری در ایران

از جمله هنرهای سنتی و ملی هنر خاتم کاری می‌باشند که با استناد به اثر موجود در موزه متروپولیتن پیشینه آن به دوران ایلخانان باز می‌گردد. این اثر (رحل چوبی) منبت و مشبک و خاتم کاری با ابعاد 41×130 cm است که در موزه متروپولیتن نیویورک نگهداری می‌شود. خاستگاه هنر خاتم، شهر شیراز بوده که هنوز هم از متداول‌ترین صنایع دستی آن شهر به شمار می‌رود. در حال حاضر شهر اصفهان در زمره یکی از شهرهایی است که دارای بیشترین تولیدات خاتم کاری در ایران محسوب می‌گردد، البته نه با کیفیت مطلوب [۱-۱]

تصویر ۱-۱: نمایی از خاتم کاری طاق کاخ چهل ستون

۱-۲-۱ خاتم کاری دوره صفوی

پادشاهان صفوی هنر خاتم را اساساً نوعی هنر تزیینی تلقی و از همین منظر هم به آن توجه می‌کردند. شاید به همین دلیل، هنر خاتم تا حدود زیادی در انحصار طبقه ثروتمند و در جرگه ی هنرهای اشرافی قرار گرفته است [روزی طلب، غلامرضا و جلالی، ناهید (۱۳۸۲)] در این دوره هنر خاتم نیز مانند کلیه هنرها، از اهمیت خاصی برخوردار بوده و بیشتر در انحصار اشراف و درباریان بود. هنرمندان از جانب حامیان و سفارش دهندگان که بیشتر آنها شاهان و شاهزادگان درباری بودند، مورد تشویق بسیار قرار می‌گرفتند. در زمان صفوی درهای کاخ‌ها، رحل‌های قرآن، صندوق‌های قبر و صندلی‌ها را خاتم کاری می‌کردند. صندوق مرقد علی ابن ابیطالب (ع) در نجف اشرف ظریف‌ترین شاهکار خاتم سازی است، که به دست استاد شیروازی ساخته شده و از زمان صفوی باقی مانده است. همچنین قسمتی از صندوق منبت کاری مقبره ی شیخ صفی در اردبیل از خاتم است. در آن زمان مرکز خاتم سازی شهر اصفهان بود، اما بعدها که این هنر به انحطاط گذاشت، شهر شیراز یگانه مرکز صنعت خاتم سازی شد، و ساختن اشیایی مانند تخته نرد و شطرنج و رحل قرآن و قاب‌های کوچک ادامه یافت [طهوری، دلشاد، (۱۳۸۲)]. نوآوری در نقش و طرح، ظرافت و ریز نقشی خاتم‌های ساخته شده در این دوره نکته حائز اهمیت می‌باشند. تأمل و بررسی دقیق بر آثار این دوره نشان می‌دهد که خاتم سازی در این دوره به دو روش متداول بوده است: شیوه نخست، شیوه گل بندی و تهیه قامه خاتم نام داشته، به پیروی از دوره قبل (ایلخانی) بوده که خاتم از قطعات مربع-مستطیل و متوازی‌الاضلاع ساخته می‌شد که محدودیت رنگی و تنوع مواد اولیه در آن به

روشنی دیده می‌شود. شیوه دوم، که به شیوه ابداعی دوره صفویه مربوط است؛ و تا به امروز نیز همین روش مرسوم است. تزیین اماکن متبرکه نظیر ضریح و مقابر مقدس، به خصوص قبور ائمه اطهار، انگیزه‌ای مضاعف برای هنرمندان متعهد شد و شوق آنان را برای خلاقیت و ابتکار دوچندان کرد. پدید آمدن همین انگیزه‌ها و تشویق سلاطین این دوره بود که هنرمندان ایرانی دست به خلق آثار ماندگار و بی‌نظیر در طول تاریخ هنر این مرز و بوم زدند و آثاری جاودان از خود بر جای گذاشتند. [بیگی، حسن (۱۳۶۳)]

۲-۲-۱ خاتم کاری دوره زند

پس از به قدرت رسیدن کریم خان زند در عرصه هنرهای تزیینی در شهر شیراز، مرکز حکومت تحولاتی ایجاد شد که در نوع خود بی‌نظیر بود که این در نتیجه‌ی ترغیب و تشویق هنرمندان از سوی دربار محقق شده بود. هنر خاتم کاری در عصر زندیه نیز همانند دوره صفویه بیشتر جنبه تزیینی داشت؛ از این رو بیشتر درباریان و اشراف به آن توجه می‌کردند. جایگاه و ارزش این هنر در میان سلاطین این دوره و حتی مردم عادی موجب شد تا از این هنر برای تزیین اماکن اسلامی و مقابر مقدس استفاده شود. [روزی طلب، غلامرضا و جلالی، ناهید (۱۳۸۲)]

۲-۲-۳ خاتم کاری دوره قاجار

دوره قاجار هنر خاتم از انحصار دربار خارج و به کارگاه‌های هنرمندان عادی راه پیدا کرد. در این دوره احداث مراکز آموزشی (مجمع‌الصنایع، مدرسه صنایع مستظرفه و...) نقش به‌سزایی در خارج شدن هنرها از انحصار دربار و راه یافتن آن میان مردم عادی داشت. متأسفانه در منابع اندکی که راجع به هنر خاتم به صورت پراکنده انتشار یافته، دوره قاجار را دوره زوال و رکود هنر خاتم کاری یاد کرده‌اند. سلاطین قاجار به تقلید از آثار و کارهای باقی مانده از دوران صفوی با هدف عوام‌فریبی و نه از روی باور، اقدام به تزیین اماکن متبرکه، به ویژه قبور ائمه اطهار کردند. این نوع رویکرد عوام‌فریبانه؛ یعنی وسیله قرار دادن یک هنر اصیل برای رسیدن به اغراض و امیال سیاسی باعث انحطاط و گمراهی آن گردید. این نوع برخورد با هنر خاتم، ضربه مهلکی بر پیکر هنر و صنعت خاتم سازی وارد آورد و اعتبار و اصالت آن را خدشه دار کرد. هنرمندان خاتم‌کار در مواجهه با انواع مشکلات حرفه خود، دل‌سرد و سرخورده به گوشه انزواکشاند شدند. در اواخر روزگار تیره و تار سلطه سلسله قاجار بر این سرزمین تنها چند خاتم‌کار هنرمند در شهر شیراز و اصفهان به این حرفه مشغول بودند. [روزی طلب، غلامرضا و جلالی، ناهید (۱۳۸۲)] می‌توان در این دوره ساخت و به کارگیری خاتم‌هایی با نقش هندسی "هشت" و "شش ضلعی" (که بهترین نمونه‌های آن در تهران و شیراز ساخته شدند)، ساخت خاتم با نقش "توگلو مروارید" و بسیاری طرحهای دیگر، نوآوری در تلفیق این هنر در کنار دیگر هنرها که سبب خلق شیوه‌های جدید با عنوان "خاتم معرق" شد و می‌توان گفت تنها تلاش و ابتکار هنرمندان همین دوره می‌باشد؛ در تاریخ پر فراز و نشیب همواره این هنر با نام‌لایمات روزگارخویش به سوی تکامل و تعالی حرکت و راه ترقی و خلاقیت را بر خود نبسته است.

۲-۲-۴ خاتم کاری دوره معاصر

در این دوره - سال ۱۳۰۹ خورشیدی - با احداث مجموعه‌ی بزرگ هنرهای زیبای کشور در اداره فرهنگ و هنر سابق (اکنون به نام پژوهشکده‌ی هنرهای سنتی سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی تغییر نام یافته) توسعه و رونق در هنرهای سنتی بیش از پیش شکوفا شد. در همین راستا متولیان هنر با تأسیس کارگاه‌های هنرهای ملی و سنتی از جمله کارگاه زری بافی، نگارگری، قلمزنی، خاتم‌سازی، میناسازی، فرش و گلیم و... به پرورش نبوغ هنرمندان و کشف خلاقیت در آنها و ایجاد آثار نوآورانه اهداف خود را پیگیری

کردند. تأسیس و راه اندازی کارگاه خاتم سازی و گردآوری مطرح ترین خاتم کاران (به سرپرستی مرحوم محمد حسین صنیع خاتم در تاریخ هفتم شهریور ماه سال ۱۳۱۱ خورشیدی) از اتفاقات مهم بود که سبب خدمت عظیم ملی، رونق و توسعه روز افزون این هنر شد. آثار به جای مانده از این دوره مشتمل بر دو نوع می باشد: نخست آن دسته از آثار که مانند گذشته برای تزیینات قاب، جعبه، صندوق قبور و... بیشتر با جنبه تزیینی به کار رفته است؛ و دوم اینکه آثاری که در زمره تزیینات معماری در کنار دیگر عناصر تزیینی معماری زیبایی خاصی به بنا داده و بیننده و مخاطب را به شگفت و می دارد. این دسته آثار از بی نظیرترین و باشکوه ترین آثار تاریخ هنر خاتم کاری در ایران و جهان محسوب می شوند؛ تزیینات بر جای مانده از این دست بدعتی نو در این هنر به شمار می روند.

۳-۱ بررسی نمادین نقوش هندسی (خاتم) در هنر اسلامی

مجموعه ای از اشکال هندسی منظم همانند: دایره، مربع، مثلث یا ترکیب هایی همچون سطوح شطرنجی، ستاره های شش پر، اشکال ماندالا، چلیپا و ... نمادهای هندسی هنر ایران محسوب می شوند. در نگارگری ایران استفاده از اشکال هندسی، به صورت ترکیبی و ابداع نقش مایه های خاص هندسی رواج داشته و همواره ضمن حفظ ارزشهای نمادین، برای آراستن فضاها مورد استفاده قرار گرفته اند. کاربرد عناصر هندسی ترکیبی در نگاره ها، می تواند تحت تأثیر نقوش کاشی کاری ها، معرف و نمادی از حکمت اسلامی مبتنی بر کثرت در عین وحدت و وحدت در عین کثرت باشد. نقوش هندسی را می توان به دو دسته نقوش هندسی ساده و نقوش هندسی مرکب (گره ها) تقسیم کرد.

۳-۱-۱ نقوش هندسی ساده

سادگی و به کارگیری خطوط ساده و افقی و عمودی و مورب در رسم این نقوش علت اصلی این دسته بندی است. هنرمندان برداشت های خود را از محیط و طبیعت پیرامون، در قالب نقش ساده پیاده می کنند و با استفاده از خطوط ساده هندسی شکل اجرایی به آن می دهند که شمار آن ها به عظمت و گستردگی دنیای اطراف همه ی انسان های خلاق و هنرمند در طول تاریخ است.

۳-۱-۲ نقوش هندسی مرکب (گره ها)

نقش هندسی مرکب عبارت است از نقش هندسی حاصل ترکیب دو یا چند شکل هندسی ساده که یک نقش واحد را تدایی می نماید. کاربرد این نقوش بیشتر در معماری و هنر های تزئینی و سنتی ایران به چشم می خورد. این نقوش، اساس هنری مستقل اند که در مجموع هنر های تزئینی ایران گره سازی یا گره چینی نامیده می شود. به طور کلی گره مجموعه ای از نقوش مختلف هندسی است که در تناسبی معین و با نظم خاصی در زمینه یا سطحی مشخص در کنار یکدیگر چیده می شوند و یک شکل نهایی راتشکیل می دهند. مهمترین کاربرد گره چینی را می توان در هنر هایی چون کاشی کاری، مشبک کاری، خاتم سازی و گچ بری دید.

۳-۱-۳ طراحی و رسم نقوش هندسی مرکب (گره ها)

در طراحی و رسم این گونه گره ها، قبل از هر چیز یک چارکه طراحی می شود. منظور از چارکه، نقش اصلی یا نقش پایه است که با تکرار آن نقش یا شکل نهایی طرح تهیه می شود و می توان در سطح وسیعی آن را پیاده کرد. برای رسم گره استفاده از اصول هندسه مسطح، به ویژه خواص خطوط متقاطع و موازی و رابطه بین چهارضلعی های متساوی و متشابه اهمیت بسیاری دارد. گره ها نقش

های مرکبی هستند که از ترکیب نقش مایه های گوناگون به وجود می آیند. هر گره بر اساس نقش مایه اصلی آن نام مخصوص خود را دارد. نقش مایه ها نیز می توانند نمودی از ظاهر و منابع مختلف طبیعی باشند. اگر بخواهیم گره ها را از نظر نقش مایه و منبع الهام آن دسته بندی کنیم، مجموع آن ها را می توان در چهار گروه قرارداد که عبارتند از:

۱- نقوش ملهم از گیاهان ۲- نقوش ملهم از حیوانات ۳- نقوش ملهم از کرات و ستارگان ۴- نقوش انتزاعی

۳-۴-۱ شبکه ها و زمینه های شکل گیری نقوش هندسی

۳-۴-۱-۱ شبکه مربع

هرگاه از اضلاع یک مربع را به اندازه های مساوی تقسیم کنیم و سپس اندازه های به دست آمده را به طور دقیق به هم وصل کنیم، خانه های مربع شکل کوچک تری درون مربع بزرگ به دست می آید که در اصطلاح شبکه مربع می گویند. از این شبکه برای ترسیم نقوشی چون نقوش (موج و سلی) که بیشتر برای حاشیه به کار می روند استفاده می شوند. چنانچه مربع های کوچکتر در داخل مربع بزرگ به صورت مورب و با زاویه ۴۵ درجه نسبت به اضلاع مربع بزرگ رسم شوند، آن شبکه را شبکه مورب می نامند. از این شبکه در رسم نقوشی چون شمشه (پیلی)، نقوش خشت استفاده می شود. کاربرد شبکه مربع در خاتم از مهم ترین نقوش خاتمی که با استفاده از این شبکه ساخته می شوند می توان به نقش هایی چون زلفک، چشم بلبل، مورد و مداخل اشاره کرد. استفاده از این نقوش در آثار دوره صفوی بسیار دیده می شود. [بورکهارت، تیتوس، (۱۳۶۵)]

۴-۱ تحلیل رنگ شناسی (خاتم)

۴-۱-۱ آیین هنر اسلامی - تجلی نماد

با توجه به اینکه در قرآن، احادیث و یا حتی در نظر اندیشمندان به نشانه های رنگ هایی مانند: سفید، سبز، سیاه، قرمز و یا حتی زرد نسبت به سایر رنگ ها توجه شده است، بررسی موضوع را بر روی چهار رنگ اصلی و اولیه این مبحث قرار می دهیم و معانی هر یک را واکاوی می کنیم.

رنگ سبز

در کتاب روضه کافی، الحدیث جلد ۲ صفحه ۳۸۶ از امام محمد باقر (ع) خطاب به جابر روایت شده است که ایشان فرمودند: ای جابر، چون روز رستاخیز شود و خدای عزوجل رسول خدا (ص) و علی (ع) را بخواند پس به رسول خدا (ص) جامه ای سبز بپوشاند که میان خاور و باختر بدرخشد و علی (ع) را نیز مانند آن بپوشاند. از منظر نجم الدین کبری سبز، رنگ دل و سرزندگی است. باری دل هم ارز عرش است و رنگ سبز آخرین رنگی است که می ماند و بر قهای درخشان جهان باطن او را منور می سازد و در عین حال رنگ سبز بیرون از صفا و کدورت نبوده، چنانچه هرگاه تیرگی هایی بر وجود عاریتی چیره شد، کدورت آن ظاهر خواهد شد. رنگ سبز رنگ حیات قلب است بندگان خداوند و نور بندگی خداوند یگانه است. سپید در هنر، نماد فروغ و نور است. فروغ سپید چون بشکند به فروغ های رنگین، به جلوه های زیبایی از حق آشکار شود «سفید حاصل ترکیب همه رنگ ها و رنگی خالص و بی خدشه است. از پس ظلمت، سفیدی پدید می آید. این رنگ در حالت تجلی نیافته اش، نشان از وحدت در کثرت و کثرت در وحدت است. نور که نماد سفید تلقی می شود، از خورشید ساطع می شود و نماد وحدت است؛ وحدتی که همه عناصر عالم را به تنهایی داراست. رنگ ها

مانند عالم وجودند و در فراز همه آنها سفید قرار دارد که نماد وجود است (اصل همه مراتب کیهانی) و متحدکننده همه رنگ‌ها سفید جنبه مثبت و روشنایی دارد. نشانه پاک، قداست، معصومیت و بی‌زمانی است و جنبه منفی اش نمایانگر مرگ و عناصر فوق طبیعی و نفوذ ناپذیری گیتی است.

رنگ قرمز

رنگ قرمز از نظر اندیشمندان دارای معنی‌های گوناگون است. از دیدگاه برخی اندیشمندان مسلمان، از جمله نجم‌الدین کبری رنگ قرمز آتشین، نماد قدرت و همت است. از نظر رازی نیز هنگامیکه ظلمت نفس کمتر شود، نور روح زیاد و نوری به رنگ سرخ پدیدار می‌شود. علاءالدوله سمنانی رنگ سرخ عقیق را به لطیفه قلبیه یا ابراهیم وجود تو که مساوی با طلوع نور دل است تعبیر می‌کند؛ اما در برخی دیگر از منابع تصویری، قرمز آتشین معنایی دیگر در دل خود دارد؛ به گونه‌ای که نماد عشق و هیجان و یا شهوت است، مانند سرخی لباس زلیخا در اثر کمال‌الدین بهزاد (تصویر ذیل ۱-۲) در جلد کتاب یوسف و زلیخا در دوران قاجار با چنین برداشتی از رنگ نمایان شده است. این رنگ در برخی موارد نیز بیانگر روح زندگی فعال و گسترش‌یابنده است؛ عشق، فداکاری، گرما و خورشید است. در هنر ایرانی و اسلامی، رنگ قرمز نماد خون و شهادت است، بیانی تأثیرگذار و بیادماندنی. آنچه در این حلاوت به جوش می‌آید، نشانه‌هایی از فداکاری و گرما در آن موج می‌زند. در قرآن در سوره طها (آیه ۱۰۲) رنگ کبود را به گناهکاران و در آیه ۲۷ سوره فاطر از این رنگ با واژه حمر در کنار رنگ سفید و سیاه به عنوان رنگ‌های گوناگون یاد کرده است. در واقع، خداوند باری تعالی این سه رنگ را نشان کرده‌اند و از اختلاف رنگ‌ها سخن گفته‌اند.

تصویر ۱-۲: کمال‌الدین بهزاد، گریز حضرت یوسف از زلیخا، مکتب هرات

۲-۴-۱ نظام رنگ بندی در نگارگری اسلامی

کمال الدین بهزاد نه فقط در کاربرد رنگ های واقعی اشیاء، بلکه در نحوه رنگ بندی کل تصاویر [۳-۱-۴][۵-۱-۶][۷-۱-۱] - [۸-۹-۱] استاد بود که به طوردقیق با الگوی طرح هم سازی داشت .او به دقت رنگ را در ارتباط با فرم انتخاب می کرد و معمولا سطوح رنگی تخت را (که توسط او به شکوفایی رسید) بنابر ضرورت بیان محتوا کنار هم می گذاشت .به نظرمی رسد او تأثیر متقابل رنگ های مکمل و خصلت روانی رنگ ها را می شناخت و بار عاطفی و بیانی به اثر می بخشید .او معمولا زمینه را خاکستری فام دارگرم یا رنگ های خاکی انتخاب می کرد، سپس روی آن سطوح درخشنده رنگ های خالص گرم و سرد و سطوح کوچک آبی، سبز و سرخ قرار می داد.انتخاب برتر او در استعمال رنگ ها عبارت بود از انواع آبی ها و سبزه‌ها، سرمه ای، سرخ، نارنجی، زرد آخراپی، قهو های روشن و طلایی .رنگ طلایی بعد از او به صورت گسترده در نگارگری اسلامی مورد استفاده قرار گرفت [رسولی، زهرا، (۱۳۸۳)]

تصویر ۴-۱: شاه اسماعیل صفوی

تصویر ۲-۱: آقا میرک

تصویر ۶-۱: جوان و دو عاشق

تصویر ۵-۱: زن جوان

تصویر ۷-۱: شاه طهماسب

تصویر ۹-۱: اثر کمال‌الدین بهزاد

تصویر ۸-۱: خمسه نظامی

۳-۴-۱ بررسی نظام رنگ در آیین ایرانی

رنگ سبز پس از رنگ سفید در میان همه رنگ‌ها از جایگاه ویژه‌ای در میان زرتشتیان برخوردار است. به گونه‌ای که در همه آیین‌های دینی این رنگ به روش‌های گوناگون خود را می‌نمایاند. مانند استفاده از برگ سبز گیاه مورد در همه جشن‌ها و آیین‌های آفرینگان خوانی، استفاده از «دستمال سبز» در آیین‌های نامزدی و گواهی‌گیری (عقد) و همچنین به کاربرد نام و واژه سبز در گفت‌وگوها مانند «دست سبز»، «دلت سبز»، «سرت سبز»، و یا استفاده از نام سبز برای آیین‌هایی مانند «جاسزباد». قرمز اوج سبز است، یعنی وقتی در عالم ظاهر در نهایت قرار باشد انسان خودش را نشان بدهد در مقام رنگ قرمز ظاهر می‌شود و عرفای ما قرمز را برابر شهادت گرفته‌اند و برخی عرفای شیعه مظهر آن را امام حسین (ع) قرار داده‌اند و گفته‌اند که رنگ قرمز رنگی است که انسان در آن مقام شهادت کامل می‌دهد که من هیچ نیستم جز حق. به همین خاطر رنگ قرمز و سبز را عاشق و معشوق می‌گویند (کنتراست) دو رنگی که بهترین نمود را بر هم دارند. سبز روی قرمز و قرمز روی سبز، خودش را عالی نشان می‌دهد. [۱۲]

۴-۴-۱ بررسی نظام رنگ در ادبیات فارسی

سبز

رنگ سبز در ادبیات و وصف طبیعت جایگاه خاص دارد و این رنگ ملهم از برگ درختان و رنگ طبیعت سبز است. کلمه سبز به زبان پهلوی، سِز و در دیگر لهجه‌های ایرانی به صورت: سبز (گیلکی)، سوز (سنگسری)، ساووز (اورامانی) و سوز (کردی) آمده است. ترکیبات و مفاهیم به کار رفته در اشعار برای شادابی، سرسبزی، ترو تازه بودن، سلامت بودن و شادی است:

کجا شد زمین سبز آب روان
چنان چون بود جای مرد جوان
بدان تا تو پیروز باشی و شاد
سرت سبز بادا دلت پر ز درد
سرت سبز باد و دلت شادمان
تن پاک دور از بد بدگمان
سرش سبز باد و تنش بی‌گزند
منش بر گذشته ز چرخ بلند (فردوسی)

قرمز

در اشعار و متون، رنگ سرخ به دلیل تشبیهات مکرر مورد توجه بوده است. به انواع رنگ سرخ مانند آتشی، ارغوانی، پشت گلی، جگری، خرمائی، دارچینی، زرشکی، شاه‌توتی، عنابی، گلی، گل‌سرخ، بلوطی، لاک‌ی، حنایی و در ترکیب‌ها بیشتر به سرخ لعل‌گون، سرخ آتشین و سرخ یاقوتی توجه شده است .

چون گل سرخ از میان بیلغوش
یا چو زرین گوش‌دار از خواب گوش (رودکی)
شیرین و سرخ گشت چنان خرما
چون برگرفت سختی گرما را (ناصر خسرو)
همچو یاقوت‌کش نباشد رنگ
پس چه یاقوت باشد و چه حجر (عنصری)

[۱۵]

۴-۵-۱ بررسی نظام رنگ در طراحی لباس

سبز

رنگ سبز نمادی از رشد و شکوفایی است و از آن جایی که پرنرژترین رنگ محسوب می‌شود، پوشیدن آن احساسی از تندرستی و خوشبختی را در فرد به وجود می‌آورد. رنگ سبز، رنگ سردی است که نماد طبیعت است. این رنگ نشانه آرامش، خوشبختی، سلامتی و پیروزی است و حالت آرامش‌بخش آن باعث می‌شود به عنوان سمبل شفقت، مهربانی، تعادل روح و روان و رفتار شناخته شود. این رنگ مهربانی و دوستی را در انسان‌ها افزایش می‌دهد. رنگ سبز از پرتعدادترین رنگ‌ها در جهان است و به عنوان نشانه مهربانی و دلسوزی شناخته می‌شود. همچنین سبز رنگ پول است و لباس سبز تیره حسی از قدرت و ثروت را به دیگران منتقل می‌کند، اما سبز کدر نشانه حرص و طمع است. رنگ سبز باعث کاهش استرس می‌شود و رنگی ایده‌آل برای فضاهایی است که در آنها تمرکز و آرامش مورد نیاز است. تحقیقات انجام شده، رنگ‌های خانواده سبز را برای افرادی که از افسردگی، اضطراب و یا ناراحتی‌های عصبی رنج می‌برند، مفید نشان می‌دهند. سبز روشن و خالص نشانه شفا است و به همین دلیل در لباس بسیاری از پرستاران و پزشکان استفاده می‌شود. رنگ سبز معرف آغاز جدید و بهبود یک بیماری است. یکی دیگر از خصوصیات مهم رنگ سبز، کاهش حرارت بدن و تب است. استفاده از رنگ سبز در لباس انتخاب رنگ سبز برای لباس معمولاً نشان دهنده آن است که صاحب آن شخصیتی قوی و با اراده دارد. پوشیدن لباس سبز رنگ اضطراب را از شما دور می‌کند و موجب رفع تنش و گرفتگی‌های عضلانی می‌شود. رنگ سبز تیره احساسی از بزرگی و قدرت را منتقل می‌کند که مناسب پوشاک مردانه و لباس‌های رسمی است. استفاده از لوازم جانبی سبزرنگ مانند گردنبند یا کیف و کفش همراه با لباس مشکی، جلوه زیادی به وجود می‌آورد. از آنجا که مجموعه‌ای از رنگ‌های سرد در کنار هم ممکن است احساس منفی به فرد منتقل کند، استفاده از رنگ‌های گرم در کنار آنها راه مناسبی برای ایجاد تعادل میان آنها است، اما با

توجه به اینکه رنگ سبز محدوده بسیار متنوعی دارد، هر کدام از آنها نیاز به رنگی متفاوت در کنار خود دارد. اگر لباس شما سبز پررنگ است می‌توانید از رنگ متضاد قرمز در کنار آن استفاده کنید و اگر لباسی به رنگ سبز روشن دارید، رنگ بنفش بهترین انتخاب برای پوشیدن همراه با آن است. کنار هم قرار دادن رنگ‌های مشابه زرد و سبز روشن ترکیبی جوان و شاد به وجود می‌آورد. رنگ‌های نارنجی و قهوه‌ای نیز با بیشتر سبزه‌ها مانند سبز پررنگ و یشمی هماهنگ می‌شوند و ترکیبی برازنده ایجاد می‌کنند.

قرمز

انتخاب رنگ‌های مناسب برای لباس چیزی فراتر از سلیقه شخصی است. ممکن است متخصص طراحی لباس ترکیب رنگی را برای لباس بپسندد ولی پسند دیگران چیز دیگری باشد. متخصص طراحی لباس رنگ‌هایی را کنار هم می‌چیند که با هم هماهنگ باشند چون هماهنگی در رنگ لباس می‌تواند تصویر بهتری از شخص نشان دهد. بیشتر افراد به دلیل علاقه به یک رنگ خاص بیشتر لباس‌هایشان را در آن مایه انتخاب می‌کنند در حالی که از قدرت رنگ‌ها و توانایی تأثیرگذاری آنها بر شخصیت خود بی‌اطلاع هستند. واقعیت این است که آنچه در هر ملاقات، پیش از چیزهای دیگر به چشم بیننده می‌رسد، لباس و رنگ لباس طرف مقابل است. بنابراین رنگ‌ها می‌توانند علاوه بر ایجاد اثرات متفاوت بر خلق و خوی افراد، بر روابط آنها با دیگران نیز تأثیر بگذارند. قرمز یک رنگ گرم است و استفاده از این رنگ در لباس توجه برانگیز است. رنگ گرم خودنما است و احساسات را برمی‌انگیزد بنابراین استفاده از لباس‌هایی با چند رنگ گرم در سراپای شخص، او را جسور و زنده جلوه می‌دهد. هرچند القای روحیه تهاجمی به بیننده، نتیجه دیگری برای یک سبک پوشش کاملاً زنده و گرم است. پوشیدن این رنگ به کمی اعتماد به نفس نیاز دارد و کسی که نمی‌خواهد توجه مردم را به سوی خود جلب کند بهتر است آن را در لباس‌های خود به کار نبرد، چون هیچ کس نمی‌تواند در یک لباس قرمز خود را پنهان کند. رنگ قرمز نشانه انرژی است ولی باید توجه داشت که از آن دسته رنگ‌هایی نیست که بتوان همیشه یا به طور مرتب پوشید. همچنین شخص را کمی چاق‌تر از سایز واقعی نشان می‌دهد. استفاده از رنگ قرمز برای پیراهن و رنگ سفید برای دامن شخص را با نشاط‌تر و زنده‌تر جلوه می‌دهد. قرمز رنگ جوانی است و نوجوانان و جوانان می‌توانند لباس‌ها و حتی کفش و کیف خود را از این رنگ انتخاب کنند. رنگ قرمز تیره حسی از بزرگی و قدرت را منتقل می‌کند که مناسب پوشاک مردانه و لباس‌های رسمی است. برای ایجاد هماهنگی بین یک لباس قرمز با لباس‌های دیگر شیوه‌های مختلفی وجود دارد. استفاده از رنگ‌های مشابه یکی از این روش‌ها است. شیوه دوم استفاده از رنگ‌های متضاد است. رنگ متضاد قرمز، سبز پررنگ است. استفاده از ترکیب رنگ‌های متضاد جلوه بیشتری دارد و لباس‌ها را بیشتر به چشم می‌آورد. برای هماهنگ کردن لباس‌های خود می‌توانید رنگ روسری و مانتو و یا بلوز و دامن‌تان را از دو رنگ متضاد قرمز و سبز انتخاب کنید. [۱۴]

۵-۱- تعاریف و تاریخچه

۵-۱-۱ چاپ پارچه و چاپ سنتی

تولید طرح‌های رنگی و نقوش روی پارچه به وسیله باسمه یا قالب ظاهرا در سده چهارم پیش از مسیح در هند بوجود آمده است. در کارنامه‌های چینی نوشته شده است که پارچه‌های چاپی از سال ۱۴۰ پیش از مسیح از هند به چین آورده شد. در زبان فارسی واژه چیت به معنی پارچه‌های چاپی است و این واژه در اصل هندی است. استرابو مورخ رومی در اولین سالهای پس از میلاد مسیح نوشته است که در زمان وی پارچه‌های چاپی از هند به اسکندریه می‌رفت. کشفیاتی که در آثار باستانی مصر شده نشان می‌دهد که چیت تا سده چهاردهم به بازارهای آنجا وارد می‌شده است. در دوره ساسانیان چاپ روی پارچه در ایران یافت و روش‌های نوینی در تزئین پارچه‌های ابریشمی و کتان ابداع گردید. نخستین پارچه‌های چاپی در شمال اروپا از (گورسنت کاساریوس اهل آرس) در حدود

۵۴۳ میلادی بدست آمده است. این پارچه ها به سبک شرقی درست شده بود. بالاخره وقتی چاپ باسمه ای پارچه در اروپا متداول شد، روش آن با شرق فرق داشت. چیت ساز اروپای قرون وسطی یعنی از سده سیزدهم به بعد، ماده رنگی را که با چسب ویژه ای آمیخته کرده بود از قالبهای خود به پارچه منتقل می کرد فقط روی آن نقش می بست. از سوی دیگر چیت سازی مشرقی رنگهای واقعی که تمام الیاف و پود پارچه را رنگ می کند به کار می برد. چاپ عبارت است از رنگرزی در قسمت هایی از پارچه و فرق آن با رنگرزی این است که در رنگرزی تمام قسمت های پارچه هم رنگ می شود ولی در چاپ می توان با استفاده از یک یا تعدادی رنگ روی روی زمینه سفید یا رنگ شده طرح دل خواه را بوجود آورد از حدود اوایل قرن هفتم هجری قمری وهمزمان با هجوم مغول ها به ایران راه یافتند و در گذشته اصفهان، شیراز، بروجرد، همدان، رشت، کاشان، نخجوان، یزد، سمنان، گناباد، نجف آباد، روستاهای فارس، گزبرخوار، خوزررق، برخوار، لنجان، سبره و... جزو مراکز مهم قلمکار به شمار می رفتند و از نظر اهمیت پارچه های قلمکار بروجردی در درجه اول قرار داشته است.

۲-۵-۱ چاپ دیجیتال

در مقابل روش های مکانیکی چاپ پارچه، از سیلک گرفته تا روتاری و... کاربرد دیجیتال تحولی بزرگ در این زمینه محسوب می شود. چاپ پارچه با قدمتی طولانی و آینده ای رو به پیشرفت بهترین نمونه برای بیان واژه هنر صنعت است. این صنعت هنری و یا هنر صنعت یکی از روش های مهم و پایه ای برای به کارگیری طرح و رنگ در منسوجات به شمار می آید. [W.C.Miles Leslie, 2003] در روش های مکانیکی چاپ پارچه محدودیت هایی وجود دارد که از جمله می توان به محدودیت استفاده از رنگ و یا عدم توانایی در سرعت بخشیدن قابل قبول به زمان چاپ اشاره کرد. با پیشرفت تکنولوژی و تکامل رایانه در نیمه دوم قرن بیستم، تغییرات زیادی در ابعاد زندگی به وجود آمد که صنعت نساجی نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ این دنیای متفاوت شروعی برای ابداع روش های نوین در صنعت نساجی محسوب گردید. [Moltchnaova, Julia, 2011] چاپ دیجیتال ابتدا بر روی کاغذ و در زمینه عکاسی و تبلیغات به کار گرفته شد. با شروع تکنیک چاپ دیجیتال از سال ۱۹۸۰ و قابلیت چاپ بر روی انواع تی شرت و ملحقات لباس جایگزینی برای چاپ بر روی پارچه به وجود آمد. [۲۱] این روش نیازی به پارچه با مشخصات خاص ندارد؛ به این معنی که قابلیت چاپ بر روی انواع پارچه ها را داراست. به کارگیری تعداد بی شماری از رنگ ها و عدم محدودیت برای تکرار شبیه سازی، از محاسن این تکنیک به شمار می رود. چاپ جوهر افشان مزایای جدیدی را ارائه نموده است. به طور مثال در تولیدات با حجم کم همچنین در نمونه تعداد نیازی به استفاده از شابلون نبوده و مشکلی نیز در محدودیت ابعاد طرح وجود نخواهد داشت. عدم محدودیت در تعداد رنگ، ابعاد راپورت طرح، کاهش ضایعات، کاهش زمان نمونه گیری چاپ و ... از جمله محاسن این تکنیک چاپ محسوب می شود. چاپ دیجیتالی جوهر افشان بر روی انواع پارچه با بافت های متفاوت امکان پذیر است، اما قبل از آن باید پارچه ها آماده شوند. ابتدا با مواد و روش های شیمیایی پارچه را آماده رنگ پذیری می کنند. سپس جت ها رنگ را می سوزانند (روکش شیمیایی نمی تواند با رنگ مخلوط شود، زیرا منافذ بسیار ریز جوهر افشان را مسدود می کنند) پس از بخار برای از بین بردن رنگ های اضافی و روکش شیمیایی، پارچه شسته می شود [BraddockClarke , Sarah and marieo mahony2007] در خصوص این مورد می توان به نمونه پارچه چاپی با تکنیک دیجیتال توسط ژاکوب شلپفر طراح هلندی اشاره نمود تصویر [۷-۲] که با الهام از نقاشی های هنرمند معروف واسیلی کاندینسکی طراحی و چاپ شده است. در این پارچه نحوه پاشیدن رنگ با روش جدید چاپ دیجیتالی انجام گرفته است. این پارچه برای دوخت پرده های نفیس و یا پارتیشنها به کار میرود و امکان استفاده از یک فضا را برای کاربردهای مختلف فراهم می سازد. حسین چالایان طراح لباس و پارچه قبری از این چاپ در پوشاک زنانه به وفور استفاده می کند. با مقایسه پرده طراحی شده تصویر [۸-۲] و تی شرت زنانه با روش مشابه، تنوع و گستردگی این تکنیک به خوبی خود را نشان می دهد.

تصویر ۱۱-۱ حسین چالایان

تصویر ۱۰-۱ ژاکوب شلیفر

برای طراحی پارچه و استفاده از نقوش بر روی پارچه، پس از مطالعه در زمینه چاپ که مختصری به شرح و تاریخچه و روند کار آن پرداخته شد، این نتیجه دریافت شد که بهتر است از چاپ دیجیتال بر روی پارچه ساتن که به شرح آن در ذیل پرداخته شده است؛ استفاده شود.

۶- انتخاب پارچه

بهترین نوع پارچه برای چاپ توسط شرکت سرام گرافیک ساتن می‌باشد. در این حالت به علت اینکه جنس پارچه از پلی استر می‌باشد بهترین رنگ با کیفیت عالی بدست خواهد آمد.

۱-۶-۱ پارچه ساتن

ساتن دارای تنوع ضخامتی و رنگی متفاوتی است که این امر باعث شده این پارچه یکی از پر فروش ترین و کاربردی ترین پارچه‌ها در تمامی ماه‌های سال باشد. از کاربردهای ساتن می‌توان به: دوخت انواع کت، مانتوهای مجلسی و لباس بچه گانه، لباس محلی، لباس‌های زنانه، عروسک‌سازی و دکوراسیون داخلی (پرده) و کوسن اشاره داشت لذا با توجه به این کاربرد متنوع نیاز به چاپی با کیفیت بالا مورد توجه قرار می‌گیرد. (مجمع چاپ دیجیتال و تبلیغات هنر نوین)

پلی استر در سال ۱۹۵۱ طراحی شده است و به عنوان یک پارچه ی استثنایی مورد ستایش قرار گرفت. این پارچه از پلی اتیلن ترفتالات درست شده است که با ترکیب این عناصر، الیاف لباس درست می‌شود. در واقع این عناصر از ترکیب چند استر درست شده است، که از ترکیب الکل و اسید کربوکسیلیک تشکیل شده است. در واقع آن‌ها از نفت ساخته می‌شوند. محاسن: خیلی بادوام است و می‌تواند بارها پوشیده شود، بدون اینکه شکل و جنس خود را از دست دهد. به خاطر مصنوعی بودن مراقبت از آن راحت‌تر است و به راحتی چروک نمی‌شود. معایب: مثل کتان و پنبه منفذ برای عبور هوا ندارد و می‌تواند خارش ایجاد کند. این جنس لباس قابل بازیافت نیست و این موضوع برای طرفداران محیط زیست مهم است. شاید بتوان گفت مهم‌ترین ویژگی این پارچه‌ها عدم چروک شدن آن‌ها باشد، البته یک عیب بزرگ هم دارد و این که هوا به خوبی از آن عبور نمی‌کند و بنابراین انتخابی مناسب برای فصل‌های گرم سال نخواهد بود. ابریشم یکی از بهترین الیاف طبیعی است که کم‌ترین آسیب را به محیط وارد می‌کند. پس به جای لباس‌های

مجلسی ساخته شده از الیاف پلاستیک به سراغ ابریشم خالص بروید. پلی استر کاملاً مصنوعی است. مقاومت فوق العاده ای در برابر چروک شدن دارند حتی در زمانی که خیس می‌شوند. اگر پلی استر با الیاف طبیعی مخلوط شود، در تهیه منسوجات سبک وزن مانند پارچه‌های پرده ای، ساتن، پیراهن و بلوز مورد استفاده قرار می‌گیرد به علت خاصیت اتوپذیری زیاد در تهیه پارچه‌های پلیسه زنانه و بشور بیوش مصرف می‌شود.

۲-۶-۱ پارچه ساتن مانتویی

پارچه مانتویی براق نیز طرفداران خاص خود را دارد. معمولاً از پارچه های ساتن علاوه بر پارچه اصلی در دوخت مانتو، از آنان به عنوان خرج کار نیز استفاده می کنند و مدل های مانتوی شیک و به روزی را می توان روانه بازار کرد.

پارچه های ساتن براق که به عنوان پارچه اصلی انتخاب می شود باید از تراکم بافت خوبی برخوردار باشد و رنگ بندی های متنوع آن جهت دوخت مانتو های خوب و زیبایی اهمیت زیادی دارد. پارچه های ساتن نوع و مدل های مختلفی دارد که ساتن پشت کرپ در میان خریداران محبوبیت خوبی دارد و مراکز فروش و دوزندگان از انواع ساتن پشت کرپ در فروشگاه خود استفاده می کنند. از برند های معروف انواع ساتن نیز برند عاشقی و فرانسوی است که در دوخت مانتو های مجلسی و اسپرت به وفور به کار برده می شود و از انواع ساتن در دوخت فرم های اداری کمتر مورد استفاده قرار می گیرند [۱۶]

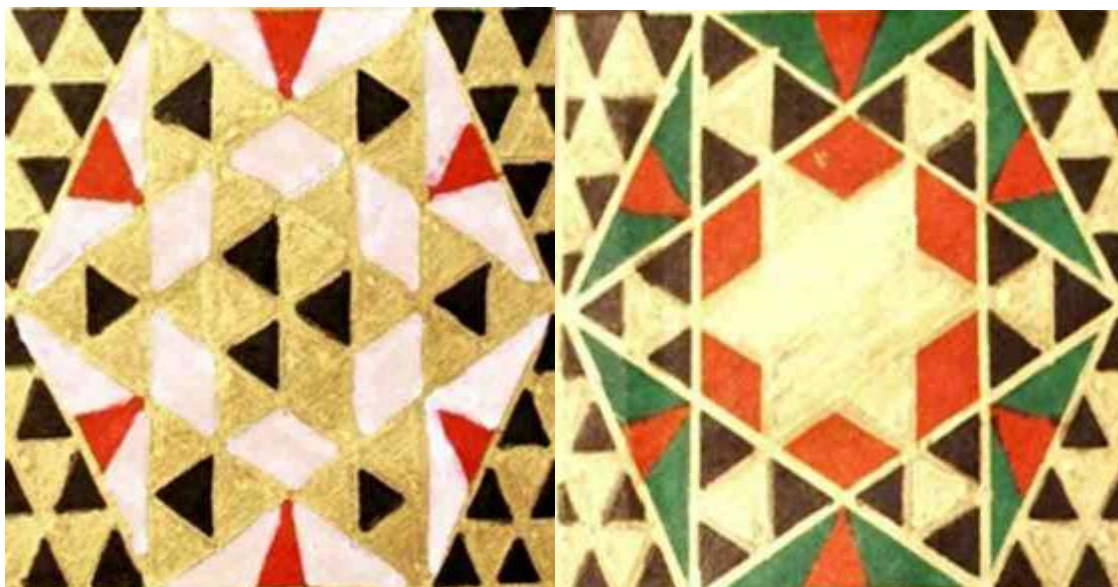

فصل دوم

تجربیات عملی و مراحل کار

شرح اجمالی از فرایند الهام از صنایع دستی بر روی پارچه

۱- طراحی لباس بر گرفته از نقوش خاتم

تصویر ۱-۲: طراحی لباس بر گرفته از نقوش خاتم

۲-۱ تعاریف

طراحی مد به انگلیسی: [Fashion Design] هنر استفاده از طراحی، زیبایی شناسی (حسیک) و یا زیبایی طبیعی برای خلق پوشاک و زیورآلات است، طراحی مد متأثر از نگرشهای اجتماعی، فرهنگ‌ها و جوامع مختلف بوده و به اندازه همین تفاوت‌ها دارای تنوع بالایی است. طراحان مد به طرق متفاوتی در بخش‌های طراحی پوشاک و زیورآلات کار می‌کنند، بعضی به تنهایی و بعضی به عنوان بخشی از یک گروه به این حرفه مشغول هستند. آنها با تلاش برای طراحی لباس‌های زیبا و باب طبع جامعه سعی در ارضاء تمایل مصرف‌کنندگان دارند. به دلیل اینکه طراحی و ارائه لباس‌های جدیدی که مورد پسند عموم قرار بگیرند فرآیندی زمان بر است، متخصصین این حرفه در عین حال باید بتوانند به طور دقیق زمان تغییر سلیقه مصرف‌کننده را پیش بینی کنند. مد و رسانه آن که پوشاک است نمادی از وضعیت اجتماعی و اقتصادی جوامع هستند.

طراحان مد تلاش می‌کنند تا لباسی که طراحی می‌کنند تابعی از زیبایی و دل‌انگیزی باشد، آنها باید در نظر داشته باشند که هر نوع لباسی چه مخاطبی دارد و همچنین در چه موقعیتی پوشیده می‌شود. آنها برای انجام این مهم محدوده‌ای وسیع از مواد و ترکیبات آن و همچنین طیف گسترده‌ای از رنگها، الگوها و سبک‌ها را در اختیار دارند. با وجود اینکه لباس‌های روز و معمولی بیشترین میزان لباس‌های مصرفی را تشکیل می‌دهند و در محدوده سبک‌های قراردادی متداول و مرسوم قرار دارند، لباس‌های رسمی و لباس‌های شب که برای مراسم خاص و مهمانی‌ها استفاده می‌شوند نیز مطلوب هستند و مخاطبان خاص خود را دارند.

برخی از لباس‌ها به طور خاص برای یک شخص ساخته می‌شوند، دوخت سفارشی یا (اوت کوتور) به فرانسوی [Haute couture]: [یا خیاطی قراردادی از جمله روش‌هایی هستند که برای این منظور به کار می‌روند. با این وجود امروزه پوشاک بیشتر برای بازار انبوه، به خصوص لباس‌های روز و معمولی طراحی می‌شوند.

طراحان لباس علاوه بر اینکه به شکل‌های متفاوتی کار می‌کنند، به طرق متفاوتی نیز طراحی می‌کنند. بعضی ایده اولیه طرح خود را روی کاغذ پیاده می‌کنند در حالی که بعضی دیگر با آویزان کردن پارچه بر روی فرم ابتدایی لباس، طرحی را که می‌خواهند تصور می‌کنند و برخی نیز به کمک نرم‌افزارهای کامپیوتری طرح لباس مورد نظرشان را ترسیم می‌کنند. زمانی که طراح به طور کامل از تناسب و هماهنگی پارچه‌ها راضی باشد با یک طراح الگو حرفه‌ای مشورت می‌کند تا طرح اولیه را روی کاغذ یا از طریق نرم‌افزارهای کامپیوتری کامل کند. کار طراح الگو بسیار دقیق و پر زحمت است، تناسب پوشاک کامل شده در واقع به دقت آنها بستگی دارد، آنها پس از اطمینان از ابعاد اولیه یک نمونه از لباس می‌سازند تا روی تن یک مدل واقعی تست شود و از درست بودن اندازه و ابعاد آن در عمل هم مطمئن شوند.

۲-۲ تاریخچه

در قرن نوزدهم میلادی چارلز فردریک ورث: [Charles Frederick Worth] با دوختن برچسب نام خود به لباس‌هایی که طراحی می‌کرد زمینه ساز شروع طراحی مد به طور کلی شد. درست پیش از آنکه بزاها مزون‌های لباس (خانه‌های مد) خود را در پاریس برپا کنند و انبوه خیاط‌های شناخته نشده دست به خلاقیت بزنند و مدهای عالی که در دادگاه‌های سلطنتی پوشیده می‌شدند برچیده شوند. موفقیت ورث به طوری بود که او به جای اینکه مانند خیاط‌های دیگر که در گذشته تنها از دستور مشتری پیروی می‌کردند رفتار کند، می‌توانست به مشتریانش دیکته کند چه بپوشند. واژه 'طراح مد' به فرانسوی: [Couturier] در حقیقت اولین بار برای توصیف او ساخته شد. در حالی که مقوله پوشاک در هر دوره زمانی توسط دانشگاهیان مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است، تنها خلق پوشاک از سال ۱۸۵۸ به بعد را می‌توان به طور مؤثر طراحی لباس در نظر گرفت [۱۷]

در همان دوره بود که بسیاری از مزون‌های لباس (خانه‌های مد) شروع به استخدام هنرمندان و نقاش‌ها کردند تا طرح لباس‌ها را بکشند. تصاویر نقاشی شده به مشتری‌ها نشان داده می‌شدند که بسیار ارزان‌تر از نمونه واقعی لباس تولید شده در کارگاه بودند، در صورتی که مشتری‌ها یکی از طراحی‌های آنان را می‌پسندیدند آن لباس را سفارش می‌دادند و خانه مد از این طریق صاحب درآمد می‌شد. به این ترتیب، سنت طراحی لباس به جای ارائه لباس‌های تکمیل شده به عنوان یک کار اقتصادی شروع شد.

طراحی مد به سبک ایرانی

۱-۲-۲ دوره قاجار

مدگرایی و مد در ایران از زمان قاجار و با سفر ایرانیان به غرب آغاز شد. در آن زمان درباریان به دنبال توسعه روابط دیپلماتیک با قدرت‌های اروپایی طی سفر به اروپا برای نخستین بار با پوشش‌های غربی آشنا شدند، همچنین دانشجویانی که برای ادامه تحصیل به اروپا رفته بودند نیز زمینه تغییر دیدگاه نسبت به سبک پوشش را فراهم آوردند.

پیش از دوره قاجار اطلاع از لباس‌های اروپایی در میان زنان ایرانی محدود بود. عمده اروپاییان، دیپلمات‌ها، سربازان و تاجران که به اصفهان (پایتخت صفویان) سر می‌زدند مرد بودند، طبیعتاً آن‌ها جامه اروپایی بر تن داشتند اما زمانی که لازم بود لباس ایرانیان را می‌پذیرفتند. جامه زنان اروپایی از طریق تصاویر وارداتی از زیبایی‌های مد روز شناخته می‌شد. تصاویری که همزمان توسط هنرمندان ایرانی که تخصصشان در نقاشی از چهره برای آلبوم مشتری‌هایشان بود، گره‌برداری می‌شد.

۲-۲-۲ زمان فتحعلی شاه

نقطه شروع مدگرایی زمانی بود که بانوی ارشد فتحعلی شاه طی یک مهمانی دربار با «الیزابت مک نیل» همسر «جان مک نیل» آشنا شد. الیزابت مک نیل در آن مهمانی لباس ساتن سپید، تزئین شده با چین‌های توری و همچنین ردای قرمز ابریشمی بر تن داشت که در تضاد با لباس‌ها و جواهرات با شکوه و پر زرق و برق خانم‌های درباری بود. اما همین لباس ساده چشم بانوی اول دربار ایران را گرفت و نقطه شروعی شد بر تغییر لباس زنان دربار قاجار.

بعدها در سال ۱۸۵۰ میلادی، «لیدی شیل» با ملک جهان مادر ناصرالدین شاه دیدار کرد. او شرحی شگرف از لباس‌های دربار نوشت و در یادداشت‌هایش آورد که چقدر لباس‌های ساده اروپایی وی خانم‌های قجری را هم‌زمان مجذوب و متحیر کرده بود.

۳-۲-۲ زمان ناصرالدین شاه

در زمان سلطنت ناصرالدین شاه و به واسطه نفوذ دخترش تاج السلطنه که تحصیل کرده اروپا بود و از آزادی زنان ایران پشتیبانی می‌کرد باعث ورود مد روز در سبک اروپایی به ایران شد. تا جایی که وی برای نامزدی و عروسی اش لباسی ساخته از ابریشم صورتی با ساتن سفید پوشید که با تور سر به سبک عروس‌های اروپایی کامل می‌شد؛ دیگر زنان درباری نیز لباس‌هایی به سبک دهه ۱۸۷۰ میلادی می‌پوشیدند که خط یقه‌شان دکلمه (یقه باز) بود.

اندازه دامن‌های سنتی متفاوت بود، اما طبق مد دهه ۱۸۶۰ میلادی در ایران، دامن‌ها کوتاه و جنس شان ضخیم شده بود و «شلیته» نامیده می‌شدند، تا اینکه ناصرالدین شاه در جریان سفر به پاریس و دیدن رقصندگان باله مدل دامن آنها را به زنان دربار معرفی کرد. لباس زنان دربار، اوایل ترکیبی از نیم تنه (ژاکت)های تنگ با آستین‌های بلند بود با شلواری که به شکل زنگوله تا زانو می‌رسید، همه لباس‌ها از پارچه زربفت ابریشمی و مخمل ساخته شده بودند. یک شال معمولاً صورت را در بر می‌گرفت و زیر چانه گره زده می‌شد. بسته به وضعیت پوشنده لباس مقدار زیادی از جواهرات نیز آویخته می‌شد.

تغییرات در لباس‌های سنتی بصورت تدریجی از اواسط قرن نوزدهم شکل گرفت و شامل شلواری کوتاه‌تر، و دامن‌هایی در اندازه و ضخامت‌های مختلف بود که روی شلواری تنگ یا جوراب‌های نازک پوشیده می‌شد. معرفی جامه اروپایی به زنان دربار تدریجی بود و از اواخر قرن نوزدهم شروع شد که شامل انطباق با سبک سنتی است. برای نمونه کت‌ها با دکمه بسته شدند و خط یقه V شکل داشتند. لباس‌های بلند با کمر تنگ و دامن‌های ضخیم که زیر کت پوشیده می‌شد. شل‌ها روی کت پوشیده می‌شد و برخی مواقع ردهای طرح اروپایی به جای چادر در لباس‌های بیرون از خانه استفاده می‌شد.

تأثیرگذارترین پیش‌قراولان مد در میان زنان دربار قجر به طور مستقیم دارای خویشاوندی با شاه بودند، بنابراین در بالاترین جایگاه اجتماعی بودند و واکنش به این تغییرات تا حد زیادی بسته به رویکرد شوهران آنها بود که آن هم نسبت به تحصیلات زنان و آداب اروپایی متفاوت بود. مردان محافظه‌کار دگرگونی در لباس‌ها را می‌توانستند بپذیرند اما به اصرار به زنان برای ماندن در خانه و دنبال نکردن حرفه ادامه می‌دادند. تاج‌السلطنه که از امتیاز ثروت و نفوذ برخوردار بود، بی‌وقفه با شوهرش مخالفت می‌کرد، آن چنان که لباس اروپایی را به عنوان نشانه رهایی بر تن می‌کرد و برای آزادی زنان ایرانی فعالیت می‌کرد.

در آن زمان لباس‌ها توسط خیاط‌ها و سازندگان لباس حرفه‌ای دوخته می‌شد، توسط ندیمان ماهر و همچنین خانم‌هایی از اندرونی. خیاط‌ها در مغازه خودشان در بازار و همچنین برای امور خصوصی کار می‌کردند. خیاط‌های مخصوص متدهای اروپایی در برش و دوخت لباس‌ها را استادانه تعلیم دیده بودند تا مقامات مرد در دربار آنها را ببوشند. زنان دربار نیز به خدمات دوزندگان اختصاصی لباس که به کاخ سر می‌زدند اعتماد داشتند. دختران در حرم‌سرا هنر گلدوزی برای تزئین لباس و منسوجات خانگی را آموزش می‌دیدند و استاندارد کار هایشان بالا بود. افزون بر آن قلاب دوزان حرفه‌ای هم بودند که روی طلا و ابریشم کار می‌کردند. با توجه به دسترسی شان برای تأمین پارچه و طراحی و میزان آموزش شان، دوزندگان قادر بودند ذائقه زنان دربار را با سبک‌ها و تزئین‌های جدید تحت تأثیر قرار دهند.

۲-۲-۴ دوره پهلوی

۱-۲-۴-۲ زمان رضا شاه

با آغاز دوره پهلوی الگو سازی از مظاهر پیشرفت به اوج خود رسید، پس از ورود ملکه ثریا (ملکه افغانستان) بدون حجاب به ایران و سفر رضا شاه به ترکیه و دیدار با آتاتورک و دیدن زنانی که بی‌حجاب بودند و مانند مردان کار می‌کردند و دیگر مظاهر غرب، تصمیم به ایجاد یک مدرنیزاسیون اجباری گرفت؛ گرچه جرقه‌های کشف حجاب در همان اواخر دوره قاجار خورده بود اما این رضا شاه بود که دستور به کشف حجاب زنان داد، وی همچنین دستور داد مردان به جای لباس‌های سنتی لباس متحدالشکل بر تن کنند که شامل کت و شلوارهای غربی بود، همچنین مردان به جای کلاه شاپو، دستار و عمامه باید کلاه پهلوی بر سر می‌کردند، زنان نیز به جای روبنده، پیچه، چادر و روسری می‌توانستند از کلاه فرنگی استفاده کنند اما داشتن حجاب ممنوع بود.

یکی از کسانی که در تغییر سبک پوشش زنان تأثیر بسزایی داشت و از حامیان کشف حجاب بود، وزیر قدرت مند دربار، عبدالحسین تیمورتاش بود که در جلسه کابینه در سال ۱۳۱۲ واردات کلاه‌های زنانه از خارج از کشور را قانونی کرد.

پس از ۱۷ دی ۱۳۱۴ ه. ش (۱۹۳۵) تبعیت از لباس‌های مد روز پیگیری شده و خانم‌ها پوشاک خود را از روی مجله‌های مزون‌های اروپایی که به صورت فصلی یا سالیانه بود، تهیه می‌کردند و از تغییرات رنگ و فرم لباس با خبر شده و از آنان پیروی می‌کردند.

۲-۲-۴-۲ زمان محمد رضا شاه

در زمان سلطنت محمدرضا شاه از سال ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷ ه. ش به دلیل افزایش ارتباطات با کشورهای غربی و آمریکایی سیر تحول لباس و همگون شدن آن با البسه خارجی بیشتر شد.

مد لباس در دهه ۲۰ شمسی شامل لباس‌های جلو بسته و جلو باز با یقه انگلیسی بزرگ و سرشانه‌های پهن و کمرهای تنگ و چسبان بود، دامن‌های گشاد و پیلی دار که قدشان تا زانو بود، اما در اواخر این دهه قد دامن‌ها دوباره بلند شد. در دهه ۳۰ تنوع سبک‌های

لباس بالا رفت و در دهه بعدی دامن‌های چین دار و پلیسه، کت و شلوارهای پاچه گشاد، دوپیس و... از سبک‌های طراحی لباس مرسوم بودند، جنس غالب پارچه‌هایی که در طراحی مد آن زمان به کار می‌رفت ژرسه و تریکوبود، و طرح‌ها چهار خانه، راه راه و جناقی بودند. در دهه ۵۰ جوراب‌های خط دار به بازار عرضه شدند و سبک طراحی فرانسوی که شامل دامن‌های ماکسی، میدی و مینی بود، همچنین انواع کت و دامن دوپیس و جلیقه وارد ایران شدند، همچنین در این دهه فرح پهلوی البسه آراسته به سوزن دوزی را در دربار باب کرده بود، از مشاهیر سوزن دوزی آن زمان می‌توان به مهتاب نوروزی اشاره کرد.

در آن دوره شهرهای بزرگ به دلیل خصوصیات اجتماعی و اقتصادی و ارتباطات فرهنگی همیشه محل صدور مد و لباس به شهرهای کوچک و حتی روستاها بودند. دو نیروی مؤثر در گسترش مد و مدگرایی، زنان و جوانان بودند؛ در دهه ۵۰ این دو نیروی مؤثر با تمام قوا به دنبال مد بودند، مد و لباس ایرانی در دهه ۵۰ تحت تأثیر دهه ۷۰ میلادی غرب، دچار یک تحول بزرگ شد. در دهه ۵۰، مجلات و ژورنال‌های غربی سهم عمده‌ای در مدگرایی جامعه به عهده داشتند، جریان رسمی نشریات وابسته به رژیم پهلوی مثل «زن روز»، «اطلاعات جوانان» و... این موج را تقویت می‌کردند، از سوی دیگر گروه‌های پانک، هیپی‌ها، آرایش موی مخصوص بیتل‌ها، جوانان شهرنشین ایرانی را تحت تأثیر قرار داده بود.

اولین طراح مد ایرانی

زینت جهان شاه دختر یکی از سرهنگ‌های وزارت جنگ آن دوره در آموزشگاه بین‌المللی «لته فراین» آلمان تحصیل کرد و پس از ازدواج با یکی از افسران نظام به سوئیس رفت و در آنجا حدود یک سال هنر خیاطی و روش برش روی مانکن را فرا گرفت، سپس به پاریس که یکی از مراکز اصلی صدور مد دنیا بوده و هست رفت و در آنجا در خیاطی تخصص پیدا کرد و همچنین تحت تعلیم «پیر بالمن» یکی از طراحان معروف آن زمان رموز خیاطی مدرن و بوتیک داری را یاد گرفت.

زینت جهان شاه در سال ۱۳۲۱ به همراه همسرش که یکی از افسران نظام بود به ایران بازگشت. او در بدو ورود به ایران، اقدام به افتتاح یک لباس فروشی و خیاط خانه در خیابان امیریه شهر تهران کرد و در مدت سه ماه موفق شد دست لباس زنانه برای هنگام صبح، عصر و شب، تولید کند و با پوشاندن به تن مانکن‌ها و دخترها، آنها را در معرض مشاهده پانزده تن از زنان از فرنگ برگشته قرار دهد که با مد روز اروپا آشنا بودند.

مد لباس جهان شاه، آمیزه‌ای از مدهای غربی و دید شخصی‌اش بود او برای تمام لباس‌های ایرانی، از روی فصول یا گل‌ها نام انتخاب کرده بود. جنس لباس‌ها اغلب از مخمل و لمه بود. مدل پالتوها و آستین‌ها آزاد و یقه‌ها بسته بودند، کت‌ها و دامن‌ها نیز مناسب با اعتقادات دینی زنان ایرانی طراحی شده بود و پیراهن‌های شب به سبک دکلمته طراحی شده بودند و روی آنها منجوق و پولک دوزی شده بود، به جلوی این لباس‌ها قسمتی اضافه می‌شد که به تن بایستند. کفش‌ها هم نوک گرد و بی پاشنه و باریک طراحی شده بود. در میان مدل‌های لباس، از پالتوی پوست و کلاه به علت گرانی پوست و عدم امکان فروش خبری نبود. از سوی دیگر جهان شاه کلاه دوز خوبی هم سراغ نداشت تا طرح‌هایش را به او سفارش دهد. در عوض کیف‌های مدل «موت» که هر دو دست در داخل آن قرار می‌گرفت به نمایش گذاشته شده بود. رنگ‌هایی که در مدل‌ها استفاده شده بود بیشتر سیاه و قهوه‌ای بود.

البته جهان شاه در نمایش مدل‌های خود به بازدیدکنندگان با مشکلاتی هم روبرو بود از جمله روش راه رفتن و ایستادن مانکن‌ها و سادگی و بی‌آرایی گیسوانشان، به ویژه در مورد آخر، آرایشگاه‌های خاصی برای این کار در ایران وجود نداشت. با این حال زنانی که وصف نمایش خیره کننده جهان شاه را شنیده بودند استقبال زیادی از جادوی مد او کردند و کار او رونق فراوانی گرفت.

این زن پس از ده سال از افتتاح مغازه لباس فروشی و خیاط خانه خود به فکر استفاده از مدل لباس‌های قدیمی در کار خود افتاد و با الهام از موزه مردم شناسی ماتویی را طراحی کرد که شبیه ردای مردان قدیمی بود و آستین‌های گشادی داشت که با استقبال فراوانی

روبرو شد. او تا سال ۱۳۷۴ خورشیدی به کار خیاطی و مدسازی ادامه داد، وی شروع کننده راهی شد که ابتدا توسط فرزندش و سپس دیگران ادامه یافت.

صنایع دستی ایران، پیشینه‌ی تاریخی ایران در پوشش استان‌های ایران را بر آن داشت که صنعت دست‌گران بها و ارزشمند ایران موسوم به خاتم که نمونه‌ای از تلفیق نقوش هندسی در کنار یکدیگر می‌باشد را که حاصل چیدمان هنرمندانه خاتم کاران ایرانی می‌باشد را برگزیده و به عنوان منبع الهام و با بهره‌گیری از نقوش در طراحی پارچه و برش‌ها لباس، به احیای این صنعت در پوشش جامعه، صنعت پوشاک بپردازیم. [۱۷]

۲-۳ سبک پوشش (۱۹۴۰-۱۹۳۰)

در دهه‌ی ۱۹۳۰ بسیاری طراحان با نقد طراحی‌های قدیمی، شروع به حفظ سبک‌های فمینیستی کردند. مد لباس‌های زنانه، از لباس‌های خشن مردانه تبدیل به لباس‌های مناسب زنانه شد. بالا تنه لباس‌ها با حاشیه از پایین تنه جدا شد و استفاده از لباس‌های شب تنگ در این دوران رواج یافت، بدن زنان شروع به تغییر شکل کرد، زنان شروع به لاغر شدن کردند، مد لباس‌های زنانه کم‌کم به شکلی در آمد که امروزه لباس ورزشی نامیده می‌شوند. بیشتر مزون‌های لباس زنانه در پاریس طی جنگ جهانی دوم تاسیس شده‌اند، طبق برنامه‌های آموزش مجدد که توسط فرانسوی‌ها صورت گرفت، طراحی لباس تا نیوریو گسترش یافت. برعکس افراد سبک گرا، آزادی خواهان از سبک‌های لباس زنان و مادران، عرضه سیاست داشتند، در آلمان نیز یکی از سبک‌های فرانسوی تبعیت شد. طی دوران سخت جنگ جهانی، تعداد لباس‌ها و طراحی آنها کاهش یافت و لباس‌های شب ساده‌تر شدند و از پارچه‌هایی دوخته شدند که در همه‌جای دنیا یافت شدند از سال ۱۹۴۰ به بعد اجازه دوخت لباس با بیش از ۴ متر پارچه برای پیراهن داده نمیشد، و بلوزها تنها با یک متر پارچه دوخته میشدند. در دهه ۱۹۴۰ شهر پاریس به آمریکایی‌ها اجازه داد تا طراحان منحصر به فردش استفاده نمایند، طی جنگ جهانی دوم لباس‌های شب به سادگی دوخته میشد و شبیه لباس کار مردان بود. در سال ۱۹۴۴ لباس‌های سبک ورزشی کم‌کم رواج یافتند. طراحی لباس زنان با مارک کریستین دیور در فوریه ۱۹۴۷ آغاز شد، این کلکسیون لباس متشکل از لباس‌هایی با سینه‌های کوچک نیم تنه‌های زیبا و دامن کامل بود که تمامی بدن را می‌پوشاند، بعد از جنگ جهانی دوم مجدداً استفاده فراوان از پارچه برای دوخت لباس رواج یافت. [۱۹] مورخ فرهنگ Mila Ganeva از دانشگاه میامی در آمریکا گفته است، مد دهه ۱۹۴۰ غنی و متنوع است. از دوره‌های جنگ و پس از جنگ گرفته تا ظاهر جدیدی که کریستین دیور در ۱۹۴۷ ارائه کرد. او در یک مصاحبه تلفنی گفت: «برخلاف برداشتی که همگی از دوره جنگ داریم و چیزی جز گرسنگی، محرومیت و کمبود مواد داریم، این مد تنوع زیادی نشان می‌دهد» وی می‌گوید: در طول جنگ، زنان آلمانی اغلب لباس‌هایشان را با رومیزی‌ها، یونیفرم‌ها و لباس‌های مردانه، خود می‌دوختند. صاحب مغازه Constanze Penzer با لباسی از دهه ۱۹۴۰ در آینه عتیقه مربوط به سال‌های ۱۹۲۰-۱۹۵۰ در مغازه‌اش در Wilmsdorf برلین دیده می‌شود.

متخصص فیلم و مد آلمانی می‌گوید: «آیا در هیچ دوره زمانی دیگری چنین طیف گسترده‌ای از واقعیت و خیال در مد وجود داشته است» مورخ مد آلمانی Brigit Hasse از انتخاب مد دهه ۱۹۴۰ به عنوان لباسی که هر روزه می‌توان به تن کرد، ابراز شگفتی می‌کند و دلایل آن را ریشه‌های تاریخی این دهه در آلمان و دلایل مدشناسانه بیان می‌کند. اما Susan Ingram استاد انسان‌شناسی در دانشگاه یورک کانادا می‌گوید، ممکن است فیلم‌های سیاه و سفید دهه ۴۰ (دوران پیش از تمام رنگی) برای مردم عصر دیجیتال رنگ و بویی دلپذیر از آن دوران ایجاد کرده باشد. او در یک ایمیل می‌گوید: محبوبیت آن دوره می‌تواند ناشی از واکنش منفی نسبت به مد نامانوس افراد مشهور در حال حاضر باشد.

Ingram یکی از ویراستاران Urban Chic درباره تاریخچه مد شهرهای مختلف و نویسنده همکار در ویرایش مخصوص برلین می‌گوید: «دهه ۱۹۴۰ ممکن است دورانی دردناک باشد، اما به شکل باورنکردنی زیبا هم بود.»

Buettner که عشقش به جزئیات دهه ۴۰ در ظاهر و لباسش آشکار است، وقتی در خیابان قدم می‌زند، توجهات را به سمت خود جلب می‌کند اما می‌گوید واکنش‌ها مثبت است. [۲۰]

برای طراحی لباس مجموعه لباس‌های الهام‌گرفته از نقوش خاتم با توجه به این موضوع که منبع الهام خاتم کاری در نظر گرفته شده است در این راستا باید سبک و دهه مورد الهام نیز مشخص و معرفی شود که به همین جهت اینجانب دهه ۴۰ میلادی مصادف با جنگ جهانی دوم را برگزیده شد، به دلیل رویداد جنگ جهانی دوم شاهد بزرگترین تحول در صنعت مد و پوشاک جهان خواهیم بود، از این رو در حال حاضر به دلیل محدودیت‌ها و قوانین پوشش حاکم بر کشورهای اسلامی، را نظاره گر بود. بزرگترین تحول در صنعت پوشاک ایران باشیم. همچنین دوره‌ی اوج خاتم کاری ایران در عصر معاصر می‌باشد و از آن رو که در عصر معاصر الهام طراحی پوشاک ایران از ژورنال‌های اروپایی (Vintage-Vogue-simplicity-McCalls) مصادف با ۱۹۴۰-۱۹۳۰ می‌باشد. در نتیجه از آن جایی که طرح‌های مربوطه به طراحی لباس باید در راستای عنوان پایان‌نامه باشد و از آن جایی که عنوان پایان‌نامه اینجانب احیای صنایع دستی ایران در صنعت پوشاک بوده است، منبع الهام من در تدوین پایان‌نامه خاتم بوده است. حدود ۳۶ طرح اولیه اجرا شد که از میان آن‌ها ۱۲ طرح با توجه به سبک و دهه مشخص شده که در متن گنجانده شده است و انتخاب گردید. (تصویر [۲-۲])

تصویر ۲-۲: طراحی بر پایه‌ی منبع الهام خاتم در مضمون لباس اجتماع و عصر

سپس هر طرح در سایز کوچک در کنار یکدیگر به عنوان مدل و الگو تکرار گردید.

همایش بین‌المللی

یزوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر ۳-۲: مونتاژ طرح‌های تایید شده به منظور تست رنگ

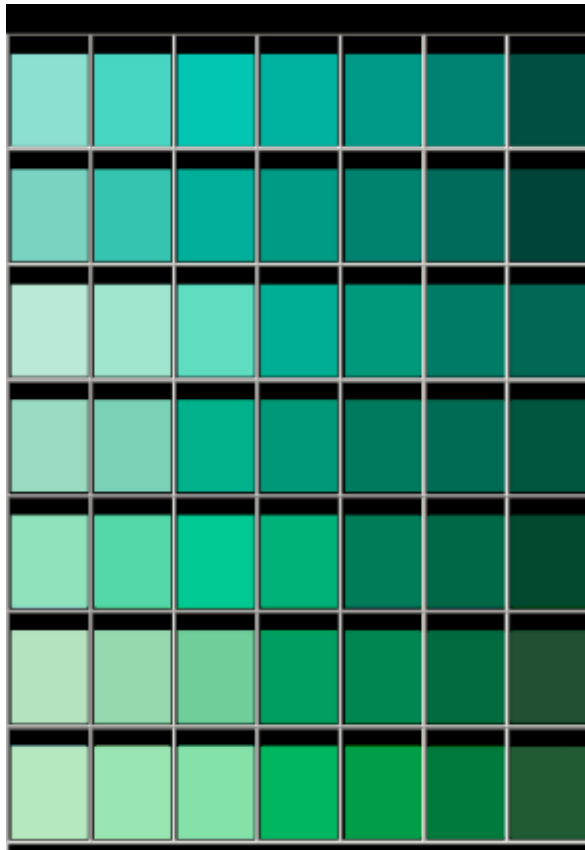
نمونه رنگ با توجه به طرح پارچه (منبع الهام) که طراحی آن در دو زمینه با طرح و رنگ متفاوت تایید گردیده بود، اجرا گردید. برای هر مدل در دوسری از نمونه رنگ با زمینه‌ی متفاوت اجرا شد. که پس از اجرا چندین نمونه از میان آن‌ها انتخاب شد.

تصویر ۴-۲: تست رنگ به منظور اجرای کار نهایی

پس از تکمیل در قسمت نمونه رنگ ها برای هر مدل انتخابی در نمونه گیری رنگ بهترین و شاخص ترین هارمونی و ترکیب رنگی انتخاب گردید. سپس با توجه به کالته رنگ ها که با توجه به زمینه طرح در طیف سبز، قرمز و طلایی گردآوری شده بود (تصویر [۶-۲] [۵-۲])، مناسب ترین رنگ برای انتخاب خرید پارچه تایید شد.

تصویر ۶-۲: چارت رنگ

تصویر ۵-۲: چارت رنگ

از آن رو که بر روی پارچه چاپ دیجیتال انجام می شد (شکل [۹-۲])، در نتیجه کیفیت چاپ بسیار مهم بود. به همین دلیل ساتن با توجه به کیفیت بالای چاپ وهم از نظر مقرون به صرفه بودن نسبت به ابریشم انتخاب گردید. در این مرحله طرح اجرایی در نرم افزار کورل طراحی شد. سپس از طراحی رنگ ها از چارت رنگی که از قبل انتخاب گردیده بود جایگزین و رنگ بندی شد و فایل CDR آن به چاپخانه برای انجام نمونه چاپ تحویل داده شد.

تصویر ۲-۷: طرح خاتم

در مرحله اول رنگ زمینه پارچه برای هر دو طرح سفید انتخاب شد که برای طرحی که دارای زمینه طلایی بود، اصلا مناسب نبود و در مرحله دوم طرح‌ها بر روی زمینه طلایی و سفید چاپ گردید که نتیجه‌ی مطلوبی را در پی داشت. اما از نظر ابعاد تصمیم بر آن گرفته شد که راپورت طرح در ابعاد ۵*۱۰ و ۱۰*۱۰ چاپ زده شود که نمونه اصلی آن برای چاپ نهایی انتخاب گردید (شکل [۹-۲] ۲-۸).

تصویر ۲-۹: تست پارچه پس از چاپ دیجیتال

تصویر ۲-۸: تست پارچه پس از چاپ دیجیتال

با توجه به چاپ های انجام گرفته طرح در ابعاد ۵*۵ انتخاب شد و متر اژ پارچه هایی که باید در مجموع چاپ زده می شد در ابعاد ۴ متر در زمینه ی سفید و ۴ متر در زمینه ی طلایی بود. که متاسفانه زمان طولانی به دلیل جابه جایی کارگاه چاپ حدود ۱ ماه زمان برد.

۴-۲ نکات دوخت و برش

در ادامه هر کدام از پارچه ها دارای نکات و اصول دوختی می باشد که در هنگام برش و دوخت لباس باید ان ها را در نظر گرفت. نحوه دوخت و برش پارچه ساتن:

همه لباس ها یک الگوی واحد دارند و آن الگوی اولیه بالاتنه است مثلا فرقی نمی کند که شما می خواهید مانتو یا پالتو یا جلیقه یا بلوز یا کت یا ... بدوزید همه اینها از یک الگو واحد پیروی می کنند. البته بعضی از لباسهای رکابی (لباس شب) الگوی مخصوص به خود را دارد که با الگوی اولیه بالاتنه متفاوت است . برای دوخت لباس باید در قسمت پهلو ۳ سانت و حلقه استین ۲ سانت و ساسونها ۱ سانت و سرشانه و دور گردن و سجاف ۱ سانت درز گرفته می شود. گاهی وقت ها ممکن است لباس تنگ شود که نیاز دارد در قسمت پهلو ۲ سانت درز گرفته شود و یا لباس گشاد باشد که ما ۴ سانت در پهلو درز باید گرفت.

حتما باید درزی که می خواهیم چرخ می شوند. را با صابون خیاطی خط کشی کنیم مثلا اگر می خواهیم ۳ سانت درز پهلو بگیریم اول باید با سانتی متر ۳ سانت ؛ ۳ سانت از پهلو با صابون علامت بگذاریم بعد این نقاط را با خط کش به وسیله صابون بهم وصل کنیم . بعد دقیقا از رد خط علامت گذاشته شده روی پارچه ؛ چرخ کاری کرده و در صورتی که بدون خط کشی چرخ می کنید. درز ما ممکن است از مسیر درست منحرف شود و بعد از دوخت کج و ناموزون شود و درزها موقع اتو کشی باد دار یا فرورفتگی داشته باشد و درز لباس کیست شود . پس چشم های ما اصلا مقیاس سنج مناسبی برای فاصله گذاری درز نمی باشد . لباس اندامی به لباسی گفته می شود که کمر لباس روی لباس اندازه زده شده (کمر را خالی کرده ایم) و ساسون ها هم گرفته شده است . و لباس به اصطلاح چسپ بدن می شود. لباس راحتی ساده نیازی به ساسون ندارد و کمر لباس هم نباید گرفته شود . البته در صورت تمایل کمر را می توانیم اندازه زده و به طور کلی مانتو همان بلوز یا کت جلو باز می باشد که قد آن بلندتر گرفته شده برای مانتو یا پالتو باید اندازه ها را کمی بزرگتر بگیرید و بعد تقسیم بندی کنید . اگر می خواهید مانتو اندامی بدوزید باید کمر لباس را روی الگو اندازه بزیند و ساسون ها را بگیرید و اگر می خواهید مانتو ساده و راسته بدوزید نباید کمر را خالی کنید و ساسون ها را نباید بگیرید .

اگر خواستیم کت زنانه بدوزیم باید از برشی استفاده کنید که ساسون ها از بالا تا پایین برش خورده می شود و به حلقه آستین ختم می شود ، که برش عصایی نامیده می شود . برش عصایی را برای پارچه های ضخیم استفاده می کنیم چون موقع پرو لباس در قسمت حلقه آستین باد دار می شود که باید عرض دوخت را در قسمت ساسون حلقه آستین بیشتر در نظر بگیرید . تا حلقه آستین صاف و بدون ایراد شود . البته شما می توانید از این برش هم استفاده نکنید و فقط روی حلقه آستین یک ساسون ۱۰ سانتی بگیرید که البته بیشتر از روش برش عصایی استفاده می شود. اگر بخواهید به لباس آستین ندهید ؛ مثلا جلیقه بدوزید باید از روشی که در شماره ۷ گفته شد استفاده کنید و ایراد حلقه آستین را در موقع پرو نماند.

وقتی که آستین را برش زدید باید حتما درز بالایی آستین را با درجه درشت چرخ خیاطی یک چرخ ساده بروید . این کار باعث می شود که پارچه کمی جمع شود و ما برای اینکه اگر آستین ما گشاد شد مجبور نباشید درز آستین را زیاد تر بگیرید تا آستین تنگ شود . اگر بعد از چرخ درشت کردن بالای آستین و دوخت آن به حلقه آستین لباس دیدیم که آستین گشاد شده است کمی نخ چرخ درشت را می کشید تا آستین مان تنگ شود و نباید درز آستین را زیاد تر کنید تا آستین تنگ شود گاهی ممکن است موقع چرخ کاری بعضی پارچه ها دچار مشکل شوید مثلا موقع دوخت ساتن یا حریر یا پارچه های لطیف و نازک رد کوک ها ی چرخ دیده شود و پارچه زیر چرخ نخ کش شود و یا دوخت پارچه های کشی مثل ریون که چرخ ممکن است خیلی بد بدوزد و یا اصلا این طور پارچه

ها را ندوزد. این‌ها همه یک مشکل هستند و به راحتی قابل حل شدن و مشکل اساسی در سوزن چرخ ما است اگر ما سوزن چرخ را عوض کنید کرده و از سوزن شماره ۱۱ استفاده کنید مشکل دوخت چرخ خیاطی به راحتی حل می‌شود و همه درزها به راحتی و مرتب و بدون نخ کش شدن پارچه دوخته می‌شود. سعی کنید بیشتر از سوزن‌های ظریف استفاده کنید و کمتر از سوزن شماره ۱۴ به بالا استفاده کنید. البته سوزن شماره ۱۱ ممکن است مقاومت کمتری داشته باشد ولی استفاده کردن از آن موقع چرخ کاری ارزش دارد. برای دوخت این نوع پارچه‌ها حتماً لبه‌ها را زیگزاگ کرده تا ریش نشوند.

تصاویر [۲-۱۰] [۲-۱۱] [۲-۱۲] [۲-۱۳] [۲-۱۴] [۲-۱۵] [۲-۱۶] [۲-۱۷] [۲-۱۸] [۲-۱۹] [۲-۲۰] [۲-۲۱] [۲-۲۲] [۲-۲۳]

فصل سوم

نتیجه‌گیری

صنایع دستی ایران در صنعت پوشاک غرب

امروزه صنعت مد و پوشاک در غرب با الهام از صنایع دستی، به خصوص ایران و پیشینه‌ی تاریخی و فرهنگی در رنگ و نقوش به صورت چاپ دیجیتال بر روی پارچه استفاده می‌کنند [۱-۳-۲-۳-۳-۴-۳-۵-۳-۶-۳-۷-۳-۸-۳-۹-۳-۱۰-۳-۱۱-۳-۳-۱۶] که با استقبال بی‌نظیر در این عرصه رو به رو شده است. در واقع فرهنگ ایران در قالب پوشاک برند های غربی در بازار بین‌المللی به تصویر کشیده شده و عرضه می‌شود. در این قسمت به معرفی برخی از طراحی لباس برندهای غربی بر گرفته از صنایع دستی ایران می‌پردازیم.

می‌توان به این مطلب دست یافت که هدف از گردآوری و بررسی این پروژه این است که ایران دهکده‌ای از فرهنگ و تمدن‌هایی است که دارای قدمتی طولانی می‌باشند، و هر کدام از استان‌های ایران پوشش بومی و منحصر به فرد خود همراه با پیشینه‌ی تاریخی خود را دارا می‌باشند؛ و هر شهر دارای صنایع دستی می‌باشد که به مرور زمان و در حال فراموشی و انحطاط است. با الهام از پوشش منحصر به فرد هر استان و تلفیق آن با صنایع دستی همان استان نه تنها به گسترش فرهنگ و تمدن ایران در پوشش مردمان پرداخته ایم بلکه پوشش ما، تمدن چندین هزارساله ایران را برای مردم جهان به تصویر می‌کشد. چرا که تولیدکنندگان ایرانی به جای بهره‌گیری از فرهنگ و صنایع دستی ایران، نه تنها به احیای صنایع دستی ایران پرداخته‌اند. بلکه با به تصویر کشیدن آن در پوشش مردم، دهکده‌ای از فرهنگ و تمدن ایرانی؛ بدین صورت که به مرور زمان با تلفیق صنایع دستی و پوشش هر استان با استان دیگر و تاثیر آن‌ها بر روی یکدیگر به دهکده‌ای از المان‌های ایرانی رسیده‌ایم که این پوشش نه تنها سبب الهام و تاثیر پذیری صنعت مد جهان از ایران شده، بلکه مسیر تبلیغ و انتشار صنایع دستی ایران و فرهنگ و پیشینه‌ی تاریخ ایران را نیز فراهم آورده تا از واردات کالای خارجی و الهام صنعت مد غرب از صنایع دستی ایران و تبلیغ و ارائه آن در قالب برند های غربی جلوگیری به عمل بیاید و در گسترش و جذب توریسم گامی نو در این راستا برداشته شود؛ و به جای الگو گرفتن از فرهنگ مد غرب، فرهنگ ایران را سرلوحه‌ی کار و پوشش ایرانی قرار بدهیم.

با بررسی صنعت خاتم به عنوان یکی از شاخصه‌های ملی صنایع دستی ایران و به کارگیری تاریخ و فرهنگ جامع صنعت پوشاک سعی بر آن شد که با الهام از نقوش خاتم و تلفیق آن با رنگ قرمز و سبز پارسی در قالب طرح پارچه طراحی شود؛ چرا که جامعه امروز ما و صنعت مد و پوشاک ایران نیازمند طراحی ایرانی با توجه به حفظ ارزش‌ها و فرهنگ جامع ایرانی است تا این گونه بتوانیم از صنعت ملی و هنرمند ایرانی حمایت کنیم؛ تا پوشش مردمان این سرزمین بیانگر پیشینه و قدمت تاریخی و فرهنگی آن‌ها در تمامی صنایع از جمله صنعت پوشاک که بازتابی از هویت یک ملت می‌باشد را احیا کند. از این رو با تلفیق صنایع با یکدیگر نه تنها به تکاملی در زمینه فرهنگی رسیده‌ایم بلکه همواره صنعت ملی ایران در قالب پوشش ملت ایران عرضه شود تا بتوانیم همواره در عرصه بین‌المللی یکه تاز باشیم.

منابع و مأخذ:

کتاب‌ها :

- ۱- بورکهارت، تیتوس، (۱۳۶۵). هنر اسلامی، زبان و بیان، رت : مسعود رجب نیا، تهران : سروش.
- ۲- بیگی، حسن (۱۳۶۳)، خاتم هنری به ظرافت اندیشه، سروش، ش ۲۵۱، تهران.
- ۳- دهخدا، علی اکبر، (۱۳۷۳) لغت نامه، تهران، جلد ۷، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۴- روزی طلب، غلامرضا و جلالی، ناهید (۱۳۸۲)، هنر خاتم، تهران، چاپ اول، انتشارات سمت.
- ۵- طهوری، دلشاد، (۱۳۸۲) هنر خاتم سازی در ایران، تهران، چاپ اول، انتشارات سروش.
- ۶- مصاحب، غلام حسین، (۱۳۴۵)، دایره المعارف فارسی، تهران، جلد اول، چاپ اول، انتشارات فرانکلین.
- ۷- معین، محمد، (۱۳۸۷)، لغت نامه، تهران، به اهتمام عزیز اله علیزاده، انتشارات میلاد.

مقالات:

- ۸- رسولی، زهرا، (۱۳۸۳)، زیبایی شناسی آثار کمال الدین بهزاد، مجموعه مقالات، انتشارات فرهنگستان هنر، تهران.

9- BraddockClarke , Sarah and marieo mahony2007,technotextiles.Thames/Hudson Ltd

10-W.C.Miles Leslie, 2003,TextilePrinting, published by Society of Dyers on colorists.

11- Moltchnaova,Julia, ,2011,digital textile printing, Helsinki Metropolia.

وب سایت‌ها :

12- <http://amordadnews.com>

13-<http://www.honar online.com>

14-<http://www.hawzah.net>

15-<http://www.iran-doc.com>

16-<https://rochi.ir>

17-<https://fa.wikipedia.org>

18-<http://kasasewing.blogfa.com>

19-<http://moda.damez.ir>

20-www.seemorgh.com

21-textiletoday.com

منابع تصاویر:

تصویر ۱-۲	منبع: (روئین پاکباز، نقاشی ایرانی ص ۱۰۲)
تصویر ۱-۳	منبع: شاهنامه فردوسی
تصویر ۱-۴	منبع: رضا عباسی
تصویر ۱-۵	منبع: اثر رضا عباسی
تصویر ۱-۶	منبع: تصویری از هفت اورنگ جامی
تصویر ۱-۷	منبع: شاهنامه فردوسی
تصویر ۱-۸	منبع: خمسه نظامی
تصویر پیوست ۲-۱	منبع: برند HERMES الهام از فرش ایران - طراح (Christophe lemaire) - هفته مد پاریس - پاییز و زمستان ۲۰۱۲
تصویر پیوست ۲-۲	منبع: برند HERMES الهام از فرش ایران - طراح (Christophe lemaire) - هفته مد پاریس - پاییز و زمستان ۲۰۱۲
تصویر پیوست ۲-۳	منبع: برند MARTIN MARGIELA الهام از فرش ایران - هفته مد پاریس - بهار ۲۰۱۲
تصویر پیوست ۲-۴	منبع: برند HERMES الهام از فرش ایران - طراح (Veronique nichanian) - هفته مد پاریس - پاییز و زمستان ۲۰۱۴
تصویر پیوست ۲-۵	منبع: برند TORY BURCH الهام از گلیم ایران - هفته مد نیویورک - پاییز و زمستان ۲۰۱۵

منبع: برند TORY BURCH الهام از گلیم ایران - هفته مد نیویورک - پاییز و زمستان ۲۰۱۵	تصویر پیوست ۶-۲
منبع: برند GIVENCHY الهام از گلیم ایران - طراح (ricardo tisci) - هفته مد پاریس - پاییز و زمستان ۲۰۱۵	تصویر پیوست ۷-۲
منبع: برند GIVENCHY الهام از گلیم ایران - طراح (ricardo tisci) - هفته مد پاریس - پاییز و زمستان ۲۰۱۵	تصویر پیوست ۸-۲
منبع: برند ETRO الهام از فرش ایران - طراح (veronica etro) - هفته مد میلان - پاییز و زمستان ۲۰۱۵	تصویر پیوست ۹-۲
منبع: برند ANNA SUI الهام از فرش ایران - هفته مد نیویورک - پاییز و زمستان ۲۰۱۵	تصویر پیوست ۱۰-۲
منبع: برند LICHTING الهام از فرش ایران - هفته مد آمستردام - JULY 2016	تصویر پیوست ۱۱-۲
منبع: برند ETRO الهام از فرش ایران - طراح (veronica etro) - هفته مد میلان - بهار و تابستان ۲۰۱۶	تصویر پیوست ۱۲-۲
منبع: برند GUCCI الهام از فرش ایران - طراح (alessandro michele) - هفته مد میلان - بهار و تابستان ۲۰۱۶	تصویر پیوست ۱۳-۲
منبع: برند VALENTINO الهام از فرش ایران - طراح (maria grazia chiuri and pierpaolo piccioli) - هفته مد میلان - بهار و تابستان ۲۰۱۶	تصویر پیوست ۱۴-۲
منبع: برند LOEWE الهام از فرش ایران - طراح (jonathan Anderson) - هفته مد پاریس - بهار و تابستان ۲۰۱۷	تصویر پیوست ۱۵-۲

تصویر پیوست ۲-۱۶	منبع: برند CRAIG GREEN الهام از فرش ایران - هفته مد لندن - پاییز و زمستان ۲۰۱۷
تصویر پیوست ۲-۱۷	منبع: برند CRAIG GREEN الهام از فرش ایران - هفته مد لندن - پاییز و زمستان ۲۰۱۷

پیوست ۱:

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس شب

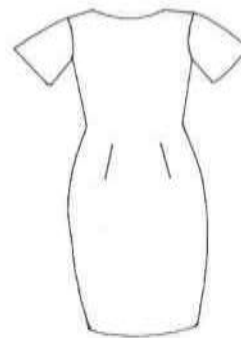
همایش بین‌المللی
یزوهش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱-۲:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس اجتماع

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱-۳:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس عصر

همایش بین‌المللی
یزوهش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۴-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس شب

همایش بین‌المللی
یزوهش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۵-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس اجتماع

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۶-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس عصر

همایش بین‌المللی
یژه‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

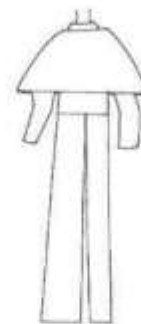
تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۷-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس شب

همایش بین‌المللی
یزوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۸-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس اجتماع

همایش بین‌المللی
یزوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۹-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس اجتماع

تصویر ۱۱-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله دوم

تصویر ۱۰-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله اول

تصویر ۱۳-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله چهارم

تصویر ۱۲-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله سوم

تصویر ۱۵-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله ششم

تصویر ۱۴-۲: الگوسازی و برش قطعات مرحله پنجم

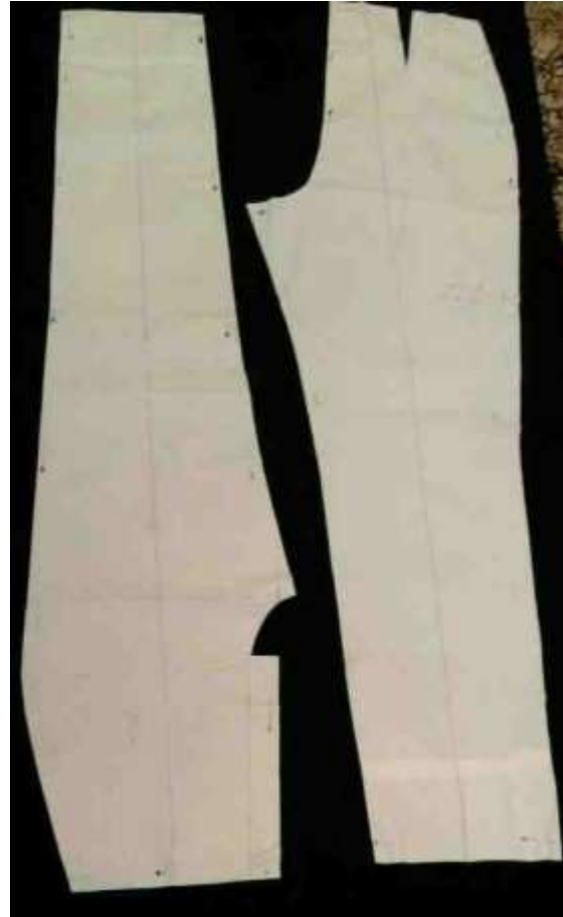
تصویر ۱۷-۲: برش قطعات پس از مرحله دوم

تصویر ۱۶-۲: برش قطعات پس از مرحله اول

تصویر ۱۹-۲: دوخت شلوار

تصویر ۱۸-۲: برش قطعات شلوار

آدرس چاپخانه فاما:

فلسطین جنوبی - ابتدای روان مهر - جنب رادیولوژی کاخ - بن بست دوم - واحد ۲

شماره ی تماس: ۰۹۱۰۶۸۹۴۰۱۴

همایش بین‌المللی
پژوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱۰-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس عصر واجتماع

تصویر ۲۱-۲: الگوسازی و برش قطعات پس از برش

تصویر ۲۰-۲: الگوسازی و برش جلیقه

تصویر ۲۳-۲: الگوسازی و برش قطعات پس از برش

تصویر ۲۲-۲: الگوسازی و برش پیراهن

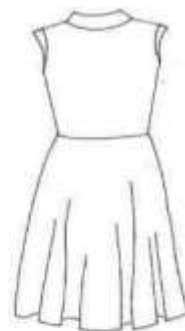
همایش بین‌المللی
یژه‌هش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱۱-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس شب

تصویر گسترده از پشت کار

تصویر پیوست ۱۲-۱:

برگرفته از نقش خاتم در مضمون لباس عصر

همایش بین‌المللی
یزوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

پیوست ۲:

تصویر پیوست ۱-۲: برند HERMES الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۲-۲: برند HERMES الهام از فرش ایران

همایش بین‌المللی

یژه‌هش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

وزارت فرهنگ و امور اسلامی

مجلس شورای اسلامی

جمهوری اسلامی ایران

تصویر پیوست ۲-۳: برند MARTIN MARGIELA الهام از فرش ایران

The Hermès femme that Christophe Lemaire wardrobe so elegantly each season certainly loves to globetrot, has her own stash of cash and keeps her own council. If she Instagrams...if...and if it's a selfie (another big if), it's a way to introduce her followers to the latest fascinating individual she's met on her journey. This time, she's been sharing good, strong tea with her Mongolian tribal hosts and admiring the amazing collection of Persian carpets cozying up the inside of the family yurt.

تصویر پیوست ۲-۴: برند HERMES الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۵-۲: برند TORY BURCH الهام از گلیم ایران

تصویر پیوست ۶-۲: برند TORY BURCH الهام از گلیم ایران

تصویر پیوست ۲-۷ : برند GIVENCHY الهام از گلیم ایران

تصویر پیوست ۲-۸ : برند GIVENCHY الهام از گلیم ایران

تصویر پیوست ۹-۲: برند ETRO الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۰-۲: برند ANNA SUI الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۱-۲: برند LICHTING الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۲-۲: برند ETRO الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۳-۲: برند GUCCI الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۴-۲: برند VALENTINO الهام از فرش ایران

همایش بین‌المللی
یزوهش های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سبک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر پیوست ۱۵-۲: برند LOEWE الهام از فرش ایران

تصویر پیوست ۱۶-۲: برند CRAIG GREEN الهام از فرش ایران

همایش بین‌المللی
یژوهش‌های راهبردی «پوشاک ایرانی»
و «سیک پوشش ایرانی-اسلامی»

تصویر پیوست ۱۷-۲: برند CRAIG GREEN الهام از فرش ایران